

God Jul och Gott nytt år!

Svensk Familjeterapi

Nr 4, 2015 årgång 26
Issn 100-3421
Utges av Svenska Föreningen
för Familjeterapi (SFFT)

Redaktör:

Anita Blom af Ekenstam,

Redaktör/layout:

Mårten af Ekenstam

Adress: Ringvägen 47b,

181 51 Lidingö

Mail: sftred@telia.com

Nästa nummer

kommer ut i mars

Manusstopp: 15/2

SFFT:s styrelse

2015 - 2016

ordförande

Charlotta Westberg,

kassör

Ronny Axelsson,

sekreterare

Jörgen Gunnarson,

ledamöter:

Ann-Helene Nilsson

Susan Hanshoff

Lena Lang

Kerstin Lodén Gustafson

Ulrica Holmbom

vetenskaplig

sekreterare

Ingegerd Wirtberg,

www.sfft.se

Föreningens

webbadress:

www.sfft.se

Vi finns på Facebook:

sfft — Svenska föreningen för
familjeterapi

ORDFÖRANDEORD

Hej alla medlemmar i SFFT, Charlotta Westberg heter jag och är invald som ny ordförande i föreningen sedan årsmötet i Växjö i september. Jag tackar för det förtroendet och ser med spänning fram emot mina nya åtaganden. Jag har funnits i riksstyrelsen i några år men det känns ändå lite nervöst att ta över efter Marie Forneman som har haft sådan koll på allt!

Men det är inte bara ordföranden som är ny, flera av styrelsens ledamöter är nya sedan årsmötet och ni får en kort presentation av oss alla i det här numret av SFT. Styrelsen brukar ha skypemöten ca en gång per månad och ses "live" en gång per termin. Och när ni läser det här så har nya styrelsen setts för första gången i Stockholm 21-22/11. I skrivande stund har mötet inte ägt rum men vi har en lång dagordning där ett viktigt tema är att synliggöra familjeterapi i Sverige. Det är mycket som händer på psykoterapifältet just nu och där vill vi att familjeterapi ska synas. Vi har en viktig roll att fylla i detta individualistiska tidevarv. Vi har en förhoppning om att via föreningens hemsida hålla oss uppdaterade med vad som händer i samhället och i media och kommentera detta på lämpligt sätt.

Jag vill också tacka alla som deltog på familjeterapikongressen i Växjö 3-4 september. Jag hade privilegiet att få vara en av arrangörerna och även om förberedelsearbetet var stundtals intensivt så var det otroligt roligt, och vi har fått så mycket uppskattning för kongressen vilket inte gör det mindre roligt. Det var fantastiskt att så många ville och kunde bidra med praktisk erfarenhet och kunskap av familjeterapeutiskt arbete! Jag blev själv inspirerad av mycket som jag kunde ta med mig hem och in i min arbetsvardag. Flera av föreläsningarna finns ju att ta del av på www.sfft.se, både i power-point och på film. Gå gärna in och kika om ni inte redan gjort det!

Charlotta Westberg

Medlem i Sveriges Familjeterapi Förening - SFFT

blir du automatiskt genom att gå med i en regional förening. Alla föreningarna finns presenterade på SFFT:s hemsida, www.sfft.se, under rubriken regioner. Här följer också en lista på kontaktpersoner för de olika regionala föreningarna.

Västerbotten: Liz Bertholdsson, liz.kjell@tele2.se

Jämtland-Härjedalen: www.ffmitt.com Marie Forneman marie.forneman@jll.se

Telefon arb: 063-153921

Dalarna: Jörgen Gunnarson jorgen.gunnarson@ludvika.se

Telefon: 0240-86097

Värmland: Lennart Björk, Ö Torggatan 19, 652 24 Karlstad

Telefon: 0541-88025 networker@live.se

Västra Sverige: Ilze Norman ilze.norman@alingsas.se

Telefon: 0322-15401, 0733-963300

Södra Sverige: Ulf Korman ulfkorman@comhem.se

FTF-Sydost: Eva Sjökvist eva.sjokvist14@gmail.com

Famös, mellersta och östra Sverige: www.famos.se Håkan Pettersson

khpettersson@gmail.com

Stockholm: Lena Sahlström lena.sahlstrom@sfft.se

Åland: Crister Eriksson cristere@aland.net

Det är till din regionala förening du vänder dig med namn- och adressändringar.

SFFT:s styrelse 2015-16

Styrelsens medlemmar. Från vänster: Lena Lang, Charlotta Westberg, Ronny Axelsson, Kerstin Lodén Gustafson, Jörgen Gunnarsson, Susan Hanshoff, Ingegerd Wirtberg. Ann-Helene Nilsson och Ulrika Holmbom saknas på bilden.

Kerstin Lodén Gustafson Socionom, leg psykoterapeut, familjeterapeut. Kunskaperna kring systemiskt perspektiv och familjeterapeutiskt arbete har varit outhärliga för mig i arbete vid kvinnoklinik, ungdomsmottagning, BUP en första omgång, socialkontor, Flyktingmedicinskt centrum, vårdcentral och Barn- och ungdomshabilitering. Så småningom ville jag fördjupa denna kunskap och började familjeterapeututbildningen vid Linköpings universitet våren 2011.

För närvarande är jag åter tillbaka till Barn- ungdomspsykiatri vid BUP-öppenvård i Linköping. Utgångspunkten i arbetet är för mig självklart det familjeterapeutiska perspektivet; barnet, ungdomen i sin kontext, svårigheter i utvecklingsmässiga övergångar både för individen och i familjens livsfaser.

Jag hoppas kunna förvalta mitt uppdrag att representera Famös i riksföreningen. Jag önskar vara med och betona vikten av att se människor vi möter i vården i sin kontext och att hävda det bio-psyko-sociala synsättet och familjeterapeutiska arbetssätt. I mitt nuvarande arbete på BUP ser jag vikten av att åter hävda detta självklara perspektiv med avstamp i aktuell erfarenhet och forskning Susan Hanshoff, representant för Stockholms lokalförening (FFST) och SFFT:s informationssekreterare. Leg psykoterapeut, började min behandlarbana på §12-hem där vi hade en handledare, Noomi Klyvare som inspirerade mig till att fortsätta med övertygelsen att familjen och nätverket behövs för att få trasiga ungdomar in på rätt spår i livet. Jobbar nu inom IHF enheten som familjeterapeut i Humanas öppenvård i Stockholm (f.d Familjeforum).

Jag tycker att det är allt mer nödvändigt att hitta sammanhang där de som är inspirerade av systemiskt arbete kan mötas och inspireras, delge varandra och även visa utåt vad som görs i vårt fält vad gäller det dagliga arbete när vi möter familjer.

Ulrika Holmbom, är socionom och familjebehandlare på Klara öppenvård, där jag framför allt möter ungdomar och deras föräldrar, som behöver hjälp med kommunikationen och relationen.

Jag sitter även med i Västerbottens familjeterapiförening, där jag är kassör. Sedan ett år tillbaka är jag även med i riksstyrelsen, vilket känns som ett spännande uppdrag.

I mitt förändringsarbete med familjer har det blivit tydligt hur viktigt det är att var och en får komma till tals, vilket många gånger leder till en ökad förståelse för varandra. I och med mitt styrelseuppdrag, får jag även på riksnivå sätta fokus på familjeterapin och dess betydelse, driva frågor som är angelägna, vilket känns stimulerande och mycket viktigt!

Charlotta Westberg, representerar FTF-Sydost och är sedan årsmötet 2015 ordförande för SFFT. Gick ut psykoterapeututbildningen, inriktning familjeterapi vt-15. Arbetar på Ungdomsgruppen, en öppenvårdsenhet inom Växjö kommun med starkt fokus på familj och systemiskt tänkande.

Som engagerad i föreningen både på lokal och riksnivå får jag möjlighet att både driva frågor som är angelägna inom familjeterapin och vistas i en miljö och ett nätverk av människor som har fokus på familj och systemiskt tänkande, vilket är både roligt, inspirerande och utvecklande.

Lena Lang, representant för Västra (FTFVS). Jag är socionom sedan 30 år, leg psykoterapeut och handledare i psykosocialt arbete. Sedan drygt ett år arbetar jag som metodhandledare/metodutvecklare i en resursenhet inom individ och familjeomsorgen i Göteborg. Innan jag började som metodhandledare arbetade jag inom barnpsykiatri i ett neuropsykiatriskt team. Det teamet bestod av läkare, psykolog, arbetsterapeut, specialpedagog och socionom. Tillsammans med många år av socialt arbete så bidrog det till en kunskapsutveckling som var nödvändig för mitt fortsatta arbete inom socialtjänsten. Jag arbetar sedan ett år även på en privat mottagning med terapier och handledning. Min förhoppning är att jag under tiden som ledamot i styrelsen får en möjlighet att lära mer om allt gott arbete som görs i övriga landet och jag hoppas även att jag kan bidra till att utveckla systemiskt arbete.

Jörgen Gunnarsson, är representant för Dalarnas Familjeterapiförening (DFF) har

arbetat över 30 år i socialtjänsten, varav de 20 senaste som familjeterapeut i en öppenvårdsenhet. Jag har varit engagerad i DFF nästan 20 år, med olika funktioner i styrelsen. Medlem och sekreterare i sfft's styrelse sedan hösten 2014. För mig känns de perspektiv som är centrala inom familjeterapin trovärdiga. Familjeterapin erbjuder både mig som behandlare och de människor jag möter, ett sammanhang för förändring, som jag som behandlare känner mig hemma i och som jag upplever funktionellt för de som söker förändring. Jag tycker också att vår förening har en uppgift att verka för att familjeterapi ska vara tillgänglig för många som söker hjälp. En svår men viktig uppgift.

Ingegerd Wirtberg, SFFT:s vetenskapliga sekreterare, forskollärare, leg. psykoterapeut, lic. Marta Meo-handledare och doktor i medicinsk vetenskap. Har arbetat hela yrkeslivet med barn och familjer och handlett och undervisat i psykosocialt arbete och psykoterapi med familjeinriktning. Docent vid Institutionen för Psykologi vid Lunds Universitet.

Ronny Axelsson, representant för Södra och SFFT:s kassör. Jag tog socialpedagogexamen 1998, under 2000-talet kompletterade jag min utbildning och tog socionomexamen 2008 Jag måste erkänna att styrelsearbetet är något som jag snubblat över och inget jag känt mig mogen eller kompetent nog att delta i och jag har försökt att göra motstånd så gott jag kunnat och trots detta är jag invald och kommer inte be om ursäkt för detta utan göra det mesta av möjligheterna. För mig kokar det mer ner till att de familjer som behöver hjälp får det - inte att familjeterapeuter blir respekterade. När jag skriver detta så undrar jag om jag är engagerad i rätt förening? Borde kanske starta en intresseförening "familjer som behöver den bästa evidensstödda hjälpen som finns tillgängligt".

Ann-Helene Nilsson, representant för Jämtland-Härjedalen JHFF. Socionom sedan 30 år tillbaka. Jag har framförallt arbetat inom socialtjänsten under alla dessa år och med barn och familjer på olika sätt. Jag tycker att SFFT fyller en mycket viktig funktion som kan ena många som arbetar med familjer och föra utvecklingen framåt.

Årets familjeterapeuter

HEMKOMMEN EFTER EN MYCKET GIVANDE och väl sammansatt kongress i Växjö vill jag rikta ett varmt om än något senkommet tack till alla er som arbetat med och genomfört denna till glädje och gagn för alla oss familjeterapeuter som deltog.

Därefter några ord om och tack till årets familjeterapeuter.

I mars fick jag "Översikt över internationell systemisk-, par- och familjeterapiforskning" i min hand. Marianne Cederblad, Ingegerd Wirtberg och Bill Petit, har genomfört detta gedigna arbete. Tyvärr dröjde det en tid innan jag läste den men när jag väl gjorde det blev jag oerhört inspirerad och peppad. Jag har därefter presenterat artikeln i handledningsgrupper jag möter och hoppas och tror att de finner samma inspiration som jag gör. Här finns ett utmärkt material för argumentation om varför verksamheter som arbetar med barn och familjer skall ha visioner för familjeterapeutiskt arbete och se till att medarbetarna går utbildning i familjeterapi.

Här finns även mycket matnyttiga reflektioner kring begreppsmässiga problem. Diskussioner om evidenskriterier. Vi får även en översikt över svensk familjeterapiforskning.

På kongressens avslutningsdag så utdelas SFFT:S utmärkelse Årets Familjeterapeut och till min stora glädje visar det sig att föreningen utsett Marianne, Ingegerd och Bill med motive-ringen:

"Marianne, Bill och Ingegerd har tillsammans gjort en avgörande insats för svensk familjeterapi, genom att sammanställa en forskningsöversikt vad gäller effekterna av systemisk-, par- och familjeterapi och göra den tillgänglig för fältet och beslutande organ."

Tack till föreningen som ser till att deras arbete lyfts fram och ges ett tack eftersom jag gissar att fler än jag missat att tacka dem personligen. Jag uppskattar deras gedigna arbete, framförallt för dess tillgänglighet och att de alla tre orkat och gett oss av sin tid. Alla tre har varit viktiga förebilder för många familjeterapeuter, mig själv inräknad.

Min första kontakt med Ingegerd och Bill ägde rum i London 1975 då jag deltog i min första familjeterapiutbildning "Conjoint Familytherapy". Båda var lärare där och alltsedan dess har de funnits i min närhet om än inte bokstavligen till en början så genom böcker de skrivit och utbildningar jag gått.

Sedan 30 år har jag dessutom glädjen att bo i närheten av dem och tillgängligheten har medfört en tätare och inspirerande kontakt.

Jag kommer i mitt arbete som handledare i kontakt med unga blivande familjeterapeuter och hoppas och tror att de kommer att kunna tillämpa sina kunskaper i praktiskt arbete. Numera har de också en utmärkt forskningsöversikt att hänvisa till.

Åse Ljungquist

Experienced Based Family Therapy

Plenum från Växjö, Stora Scenen

SOM GAMMAL ERFAREN FAMILJETERAPEUT har jag huvudet (och hjärtat) fullt med människor jag mött i mitt terapirum, och en lust att berätta om dessa möten.

Vilka ärenden har generaliserbarhet? Vilka kan bli användbara för andra terapeuters tankegångar? Ska jag berätta om "oro-stenen" som ligger i min skrivbordslåda? Om fantastiske lille Tage, ett och ett halvt år? Om "Dajmterapin"? Om de 55-60-åriga systrarnas envisa strävan att reparera sin syskonrelation? Om pappan som måste betala sin skuld och reparera sin relation till sin dotter? Om de, numera ganska många unga vuxna, som av olika skäl "fastnat" i sina familjer och inte kommer upp på sin egen livsbana? Om de "glimrande" metaforerna som sitter som "en smäck"? Eller alla de ärenden som kommer mig till del när jag arbetar inom området "Medical Family Therapy"?

Få saker är så stimulerande som att få ta del av vad som händer i terapirummet. Som lärare/handledare har jag fått ynnesten att se mängder av videospelade familjeterapiesessioner – alltid lika stimulerande, spännande och lärorikt. Som verksamhetshandledare har jag fått lyssna till mängder av beskrivningar av fall och ärenden.

Så tack till alla mina "studenter" och handledningsdeltagare. Det här blir lite av "pay-back" – välkomna in i mitt terapirum, mitt terapeuthuvud.

NÄR EN ÄNGEL GÅR IGENOM TERAPIRUMMET

Ett par, gifta sedan ca 30 år söker för "relationsproblem". Deras kommunikation präglas av gräl. Ömsesidiga krav, anklagelser. Mannen har tillfälligt flyttat ut för att känna efter om det är så han vill ha det. Hustrun är ARG, besviken, anklagande.

Träffar dem 3 -4 gånger, då det visar sig att mannen "känt efter". Medan hustrun "går på" han tömmer aldrig diskmaskinen, tar inte spontant och hänger tvätten, sätter sig vid matbordet och väntar på att middagen skall serveras etc etc – så hör jag mannen lågmält säga "men jag vill dela mina tankar och upplevelser med dig resten av våra liv". Hustrun HÖR INTE! Så jag säger stopp! – vad tyckte du att han sa? Hon ser lite förvirrad ut – hade han sagt något? Mannen upprepar, med ömhet och vädjan "Jag vill dela mina tankar och upplevelser med dig resten av mitt liv". Hustrun blir alldeles stilla. Får tårar i ögonen, reser sig, går fram till maken, lägger armarna om honom. Och en ängel går igenom terapirummet – som jag lämnar (motvilligt) det är deras stund och terapitimen var nästan slut.

Relationer rör sig i närhet – avstånd hela tiden. Då avståndet i en relation är som störst hotar otrohet (sökandet efter närhet) och separation. "Inropen" börjar och uttrycks ofta som anklagelser och osämja. Ex "du bryr dig aldrig", "kommer aldrig i tid till middagen", "tänker bara på dig själv".

På relationsnivå kan det översättas till ”du är för långt ifrån mig, jag längtar efter dig”, ”kom mig närmare”. Och det blir just den ”översättningen” från innehåll till process som

Lena Svedin. Foto: Christina Carlsson

blir den terapeutiska uppgiften. Att symptom och sjukdom har en stark centripetal (sammanförande) effekt är välkänt. Omhändertagandebeteende aktiveras och en känsla av närhet uppstår. Att närheten ”kräver” symptom blir ganska snabbt ett problem, för terapeuter att ta tag i.

Kommunikationen måste förtydligas, omformuleras och understrykas. Vad vi hör styrs av våra förväntningar. Vad som hörs av det som sägs är ofta oförutsägbart. Hur många gånger har man vid avslutad terapi på frågan om vad som varit mest användbart fått svaret – ”jo, det var när du sa ...”. Och man vet att det har man aldrig sagt! Patienten har hört, uppfattat det på sitt vis och gjort det till sitt ” eget”.

”EN KVARNSTEN”

Karin är i 60 år. Hon söker för att det plågar henne att hon har en så dålig relation till sin äldre syster. Den har aldrig varit bra.

Karins mor, 85 år, kräver nu tillsyn och omhändertagande, en börda som Karin ensam får axla, då systern inte bor på orten, och ”inte bryr sig”. Storasyster ”slipper undan”.

Det visar sig att Karin alltid känt sig favoriserad av sina föräldrar. Hon har alltid varit duktigare, sötare, haft lättare för sig, varit mer talangfull och mer ”lyckad” än storasyster. Hon har gjort karriär och har ”lyckade” barn. Något som inte gällt för storasyster. Jo, storasyster har alltid varit avundsjuk på Karin och dragit sig så långt bort hon kunnat.

Den skuld som Karin känt har drivit henne till, att under många år, försöka få en bättre relation till stånd mellan modern och storasystemen. Önskat att de ska ”tycka mer om varandra”. Hon har köpt julklappar från mamma till storasyster, födelsedagspresenter från storasyster till mamma, blommor till mamma som hon signerat med storasystemens namn etc.

Jag är DIREKTIV! Sluta med det! Du kan aldrig reglera närhet/avstånd i andra relationer än dina egna. Jag hör en längtan till en annan, bättre relation till din storasyster, ett behov av att

få tala om hur det har känts för dig att bli favoriserad – men det ÄR INTE DITT FEL!

Det går att förstå att du njöt av dina föräldrars uppmärksamhet. Det går också att förstå att det skapade skuldkänslor hos dig – MEN DET VAR INTE DITT FEL!

DU KAN BARA REGLERA DINA EGNA RELATIONER.

Session 2: Karin: ”en kvarnsten föll från min hals! Jag ska skriva ett brev till min syster, försöka förklara vad jag gjort, varför och hur jag har känt det. Be om att vi ska träffas. Jag vet inte hur det går, hur hon kommer att reagera – men det viktiga är att jag gör ett försök. Jag skall inte försöka ”fösa ihop” min mamma och syster – deras relation får de reda ut själva!”

Rätt sak i rätt relation. Ett vanligt relationsproblem är när ett barn exempelvis får någon form av konflikt, missnöje eller besvikelser i sin relation till pappa, och går till mamma och klagar. Mamma i sin tur ”ger sig på” pappa. Nu har ”trasslet” hamnat i ”fel” relation – där kan det inte lösas. En ”klok” mamma uppmanar sitt barn att gå tillbaka till pappa och reda ut svårigheten. Mamma kan vara behjälplig genom att förbereda barnet på det samtalet: ”Vad behöver du ha sagt till pappa? Hur ska du formulera det? Vilka ord? Hur vill du förklara vad du känner?” etc. På samma sätt som terapeuten är behjälplig med att få människor att samtala med ”rätt” person om rätt ”sak” (innehåll) på ”rätt” sätt (process).

TERAPEUTENS SVEK

Mamma till Klas 12 år, söker då Klas ofta vägrar gå till skolan. Hon uppger i telefon att hon har funderat på separation men inte ”så länge maken behöver henne”.

Fadern är sjukskriven sedan ca drygt 1 år för ”utbrändhet”. Får antidepressiv medicin.

Klas kommer med båda sina föräldrar, lillasyster i 7-8 års ålder stannar hemma. Modern gör ett kompetent och driftigt intryck. Fadern vädjar om förstäelse. Klas är mycket duktig, skötsam och ambitiös, lite ”känslig”.

Under samtalet gråter Klas, är ledsen. Båda föräldrarna är omhändertagande, kärleksfulla, blir berörda och gråter de med. Försäkrar honom om att han är älskad, bekräftar och validerar honom. Scenen är rörande och föräldrarna är beredda att göra allt för att vara sin pojke till hjälp. Klas tycker om skolan men ”kommer inte iväg”.

Klas önskan är att de inte ska tjata och att ta det lugnt på morgnarna etc.

Skulle det vara lättare att gå till skolan om pappa samtidigt gick till jobbet? –ja.

Jag använder mig av cirkulära frågor: hur tycker Klas att pappa mår? Mamma? Lillasyster? Han själv? Vem mår bäst i familjen? Och efter den? Vem är mamma mest orolig för? Vem tror mamma är mest ledsen Pappa eller Klas?

Far gör ett kraftlöst, ynkligt, undergivet, vädjande och bedjande intryck, ”en blöt fläck”. Mor verkar något irriterad över det.

Min grundhypotes: pojken är hemma för att ”vakta” pappa. Som vanligt vid skolvägran måste man ställa frågan om det är svårt i skolan, och det är därför man inte vill gå dit. Eller om det är svårt att lämna hemmet, då där finns något som oroar och behöver ”bevakas”.

Fortsättning på nästa sida

I slutet av samtalet – som jag ändå tycker är berörande, allvarligt och bra, frågar jag Klas om det är någon fråga jag borde ställt men inte gjort? Han sneglar på mig, svarar ett tyst ”ja” – sedan säger han inte ett ord till.

Jag vet vilken fråga det är – men hans och föräldrarnas gråt har hindrat mig. Full av medkänsla vill jag inte göra det ”svårare” för dem – jag fegar ur. Klas oro för att föräldrarna ska separera eller, ännu värre, pappa i suicidtankar. Tänker att jag tar det nästa gång. Det blir ingen nästa gång. I telefon, då mor ringer och avböjer vidare kontakt säger jag att jag tror att Klas är orolig för sin pappa och rädd för att de ska separera. Mor avvisar denna tankegång.

Att sätta ord på sina observationer, vara övertygad om att det som familjen inte vågar beröra (men väl vet finns) måste vara terapeutens uppgift.

FAMILJEGRÄL

Föräldrarna till 4 barn vill komma då man i familjen har ”tråkiga attityder, grälar mycket, är taskiga mot varandra och har ett tråkigt vokabulär”.

Familjen består av: mamma, pappa, son 14 år – beskrivs som tuff och ”tyken”, uppstudsig. Son 12 år – beskrivs som ”mjuk”, har problem med att gå till skolan, men härmar storebror. Dotter 9 år – beskrivs som familjens solsken. Son 5 år – är ”Mammas pojke”, henne till tröst

Ger intryck av att vara en resursstark familj. För ett par år sedan var äktenskapet i kris. Barnen är ”borta-fina och hemma-lea”. Omgivningen förstår inte hur föräldrarna kan uppleva sådana problem! Barnen är ju så artiga, skötsamma och duktiga.

Jag arbetar med nya överenskomna samspelsregler. Barnen tycker också att språket och grälen är tråkiga. Syskonen får ”träna” att använda en ”god ton” till varandra genom att REGISSERA varandra. Lek och skratt.

Barnen samarbetar, deltar, jobbar. Men: det är mamma som är dum! Hon är tjatig, krävande, gnällig, aldrig nöjd, skäller.

Mor går i försvar. Hennes blick går ofta åt makens håll. Han ser oförskämt nöjd ut när de äldsta pojkarna kritiserar modern.

STÅR DE PÅ FADERNS AXLAR?

Dottern är en leende medlare – hon producerar teckningar med hawaiiöar, palmer, solsken och hjärtan i rask följd och delar ut till alla.

Lillpojken håller sig tätt intill Mor.

Jag flyttar runt, byter stol med än den ena än den andra för att tala med vart och ett av barnen om deras åsikter/upplevelser.

Det framgår att pappa egentligen tycker likadant som pojkarna och mammas tillrättavisningar diskvalificeras ofta av pappan, i maskopi med barnen, bakom ryggen på henne.

Vid tillfälle är familjen sittande så att mor är ”isolerad”, en tom stol jämte henne, lillpojken har hon i knät, stryker honom över håret. Jag kommenterar hennes ”ensamhet och utanförskap”. Undrar hur hon skulle kunna få stöd, och av vem. Hon sneglar vid upprepade tillfällen mot maken. Ber henne vända sig till honom och be om hans stöd, hur hon vill att det ska ta sig uttryck etc. ”Men han vill nog inte.....” Far ”vekvar” och samtidigt kommer en berättelse, återhållsam, men dock om långvariga olösta ”ej överens/konflikter”. Föräldrarna väljer att komma själva – det terapeutiska målet blir att i första hand sluta att desavouera varandra, men också öka närhet, stöd och lojalitet i deras förhållande. Mannen finner att en kraftfull och

användbar ”intervention” är att säga till barnen att de inte ska tilltala ”den person (mamma) som han tycker så mycket om på ett otrevligt eller taskigt sätt”.

BJUD IN FÖRÄLDRARNA – ÄVEN OM DE ÄR ”GAMLA”!

Ett par söker för ”kommunikationsproblem”, båda är mycket upptagna av relationerna till hans ursprungsfamilj. Det handlar om olika värderingar, bl a jämlikhet, status, syn på pengar, barnuppfostran.

Familjen består av Lars och Sara. Lars berättar att han blivit förtjust i sin hustru mycket för att hon står för en annan livsstil än vad som finns i hans ursprungsfamilj. Han värderar relationer mer än status och pengar. Karriär är inte allt.

Sara är feminist, har gjort en akademisk karriär som inte är så inkomstbringande men tillfredsställande och meningsfull. Hennes svärföräldrar har aldrig ”erkänt” hennes framgång eller varit intresserade av vad hon gör.

Paret har två barn som trivs och utvecklas väl.

Lars mamma, farmor, beskrivs som ”fin i kanten”, yta och att umgås med betydelsefulla personer är viktigt

Lars pappa, farfar, beskrivs som statusfixerad, att ”bli något” är viktigt.

Lars bror, storebror och hans fru uppfyller föräldrarnas förväntningar, är ”lyckade”. De har två barn som ”sitter som ljus vid middagsbordet och konverserar”.

Sara är mycket kritisk mot sina svärföräldrar. Lars kämpar sedan många år med att bli förstådd, erkänd och bekräftad. Hans Bror får mycket hjälp och stöd av Farmor och Farfar bland annat med barnpassning, något som inte han och hans familj får.

Sara tycker att Lars borde tala klarspråk med sina föräldrar, inte vara så undergiven och feg. Hon har tagit flera duster med dem som bara resulterat i tystnad och kyla från deras sida.

Lars bjuder in/tingar sina föräldrar till samtal. De uttrycker att de känner sig mycket och ständigt kritiserade framför allt av Sara som ”förvridit huvudet på Lars”.

Lars formulerar sig väl och hans far ser påtagligt berörd ut och kommer honom till mötes. Sägar sig förstå att Lars känt sig orättvist behandlad, men han är älskad och känns ”annorlunda” vilket gör det svårt för att veta hur han ska förhålla sig. Lars’ mor verkar ”kallhamrad” men det är uppenbart en försvarsposition. Svår att ”värma”, rädd. Terapeuten har fördelen att var i samma ålder och ha samma position (Mamma, Farmor, Svärmor) i sin familj och lyckas uppnå viss allians.

Under samtalet intar Sara en lyssnande, observerande position. Jag hindrar henne från ”inlägg” ett par gånger men är noga med att se till att hon får utrymme i slutet av samtalet.

En överenskommelse om att förbättra kommunikationer och relationer görs.

Senare bekräftar paret att Lars’ föräldrar verkligen försöker och att de lovat vara barnvakt en helg då paret ska åka på ”lillsemester”. Samtalet har vari till stor hjälp.

Min erfarenhet av att bjuda in föräldrar är att – de kommer alltid! Många gånger ringer föräldrar till unga vuxna (20 – 30 års-åldern), ber om att deras barns ska få gå i terapi, beredda att betala terapin för dem. Otaliga är de gånger som, då föräldern kommit med vid första samtalet (de har ju faktiskt ett uppdrag till terapeuten, inte alltid det samma som patienten har) kommenterat hur värdefullt det har varit för dem att få vara med. De har alltför ofta känt sig avvisade och utanför och vill inget annat än att hjälpa sina barn. Deras tacksamhet har varit påtaglig.

Lena Svedin

Barnfokus från "Listen to me!"

Humanizing Human Practices, Third International Conference on Dialogical Practices, Kristiansand 2015

Workshophållarna är generösa – ta det ni vill ha är budskapet. Det kostar ingenting och maila oss gärna – vi delar med oss. Engagemanget och den generösa hållningen känns dialogisk! Kristiansand är en fanstastiskt vacker kuststad i södra Norge. Vi är deltagare från hela Europa och även representanter från bl a Australien, Nya Zeeland och Kina! Temat är att vara i dialog och barnfokus. Det är ett fint program med inramningar som bjuder in till samtal vid middagsbord och kvällsarrangemang. Det som fäster är dock inte så mycket "huvudtalarna" – d.v.s. "experterna" som i sedvanlig ordning, får sina timmar att sprida sina kunskaper, utan de mindre workshopen. Vi i Bromma ska också hålla vår workshop om samforskning. Månaden innan resan har vår nervositet varit stor, vår engelskatalande kollega kunde inte följa med och hjälp hur ska det gå med vår engelska? Detta lägger sig ganska snabbt för precis som vår nyfikenhet när vi går på andras workshop, möts vi av värme och öppenhet av våra "kollegor" från hela världen när vi nervösa pratar om det vi brinner för. Under konferensen slår det mig också att ja, jag kommer att planka för jag blir inspirerad av glöden från mina europeiska kollegor! Ta med mig erfarenheterna och fundera hur dessa kan omsättas, modifieras i vissa fall, till min egen praktik. Nedan följer några avtryck som direkt känns inspirerande och användbara för mig som praktiker.

FEEDBACK ORIENTAL THERAPY Peter Robur och Karine van Tricht från Belgien, håller tre spännande timmar om det de beskriver som "the Dialogical paradigm". De har vidareutvecklat Scott Millers förhållningssätt kring feedback till terapeuten genom modellen Feedback informed therapy with families and children som i mina ögon är mer systemisk och dialogisk. Fokus är på cirkulära frågor som inkluderar alla i familjen. Både barn och föräldrar ger feedback i relation till terapeuten men också i relation till varandra och samtalsteman som kommit upp/inne kommit upp. Allt detta utgör sedan samtalsteman i nästföljande familjeterapisesioner. Jag gillar Peter och Karines smurfmetafor där smurfarnas olika roller också kan "översättas" till hur barn men även vuxna i familjeterapi, kan inta olika roller. Denna arbetsmodell kan vara ett sätt att även lyckas få med "battersmurfen" om det nu finns en sådan smurf? Genom mo-

dellens lekfullhet kan även "battersmurfen" som förmodligen har sina goda skäl, också uppleva, enligt Peter och Karine, att mötena ger någonting och inte är ytterligare ett i raden av möten där vuxna talar. Vi pratar om ordet worries – kan det omformuleras till ordet concerns? En första utgångspunkt i Peter och Karines feedbackmodell rör frågan vem är orolig för vem? Det cirkulära frågandet inkluderar alla i familjen. Det ingår också Dialogical feedback Scale med de vuxna i familjen och Dialogical feedback tool med barnen. När en familjeterapi startar skickas formulär ut till familjen via mail där alla får svara på: Vem är orolig för vad/för vem/hur? Beskriv vad den mest oroliga personen är upptagen av? Peter och Karine trycker på att det dialogiska samtalet börjar redan här innan de mött familjen.

BARN DELAKTIGHET Vid första sessionen när familjen kommer till psykoterapeuten, används familjens beskrivningar som terapeuterna fått tillbaka via mail. Under ett antal sessioner, kommer strukturen nu vara att i slutet på alla sessioner, får familjen fylla i olika feedback frågor/tankar. Beroende på om det är den vuxne eller barn som svarar, är formuläret utformat på lite olika sätt men följer samma frågestruktur. Väldigt förenklat kan det t ex handla om: pratade du om det du ville prata om i terapin? Kände du dig förstådd? Kände du dig förstörd av din familj eller inte? Vad förändrade dig (fokus handling) och vad förändrade dig (fokus känslor?). Peter och Karines vidareutveckling av Millers feedback modell, är det som är mest spännande med flera frågor som också rör hur barnet/den vuxna upplevde sin relation till de andra i samtalet vilket blir systemiskt och kongruent. Formuläret fylls i sista tio minuterna vid varje session och används i nästa terapitimme. Dialogical feedback tool är feedback genom bilder där familjen ritat i två rutor hur de upplevt terapitimen och Peter och Karine visar exempel från barns och vuxnas berättelser. Vid nästa terapitimme läggs alla bilder ut på bordet och man bjuder in alla att läsa/prata om bilderna. Vad slog an i dig? Att ställa frågor till varandra. Alla frågorna är del av processen och Peter och Karine pratar om att få in det i ett vardagsspråk. Det blir också respektfullt mot barnet. Peter poängterar att detta förhållningssätt blir mer dialogiskt med hela familjen och det cirkulära tänkandet och frågorna, gör alla delaktiga i feedbacken och kan användas som teman i terapierna. De arbetar även med att byta ut ord som direkt skriver in barnen i problembeskrivningarna, t ex ord som "problembeteende" omformuleras till andra ord. FIT känns användbart och Karine arbetar just nu med en engelsk över-

sättning som är gratis. **"DRAW YOURSELF/ YOUR CHILD IN THE FAMILY"**

Annette Syverstad och Marte Nilson från Norge beskriver ett arbetssätt med familjer som är kopplat till bild i dialogisk form. Jag känner direkt att deras sätt att arbeta med bild är konkret och barnanpassat i familjeterapier. Att arbeta med bilderna känns dialogiskt och öppnar upp för både cirkulära frågor och teman som berör hela familjen. Annette och Marte betonar att de alltid är noga med inledningen i mötena med familjen där de bl a beskriver för familjen att detta är ett sätt att arbeta med relationer och det som sker i familjen. Det öppnar också upp för föräldrarna okejtar inför barnen – du får rita/beskriva det du vill. Terapeuterna är också noga med att betona att det inte handlar om prestation. Uppgiften rör att var och en får välja att 1) rita dig själv i familjen som det var för mig när jag var liten 2) rita dig själv i din familj i dag 3) rita dig själv i familjen som du tänker att det är för familjen. Det tredje alternativet kan enligt Annette och Marte vara bra för föräldrar att inta, då det handlar om att sätta sig in i barnets perspektiv. Familjerna får sitta i cirka 15 minuter och inte prata med varandra under tiden. Musik är ibland på och man får sprida ut sig lite i rummet. Därefter sätts bilderna upp på väggen. Teman kan vara hur är det för mig att vara i den familjen. Det är specifika och konkreta frågor. Och resten av familjen bjuds in till samtal. Vad blev du förvånad av? Bilderna är också ögonblicksbilder och förändras över tid. Publiken får prova och vi sitter alla i några minuter och ritat in oss i familjebilder. En annan användbar övning i familjeterapi för att öppna upp för dialog är "repövningen". Repet läggs ut på golvet och fylls med saker som har betydelse, viktiga händelser, känslor och det viktiga är inte vad som sägs utan att familjerna börjar prata med varandra.

ANDLIGHET I PSYKOTERAPI Åsa Holmbergs doktorsavhandling rör inte barnfokus men är spännande att ta del av kopplat till andlighet i psykoterapi. Här får jag färdas i vuxenperspektivet en stund. Åsa har intervjuat både terapeuter och patienter om andlighet. Forskningen rör terapeutens eget förhållningssätt till andlighet och hur påverkar det patienten? Och dialogen mellan dem? Åsa talar om not knowing position – en ödmjukhet för det okända och att det kan ses även som ett andligt förhållningssätt. Åsa konstaterar

att andlighet i hennes forskning visat att den har litet utrymme i terapier ibland men samtidigt ibland har stor betydelse i människors tänkande i deras privatliv. Jag funderar över mitt eget förhållningssätt kring andlighet. Hur mycket utrymme får det i min nyfikenhet kring människor?

MEDVETENHET OM SPRÅKETS MÖJLIGHETER

Sheila McNamee är en av huvudtalarna men hennes vänliga framtoning och vackra språk blir kongruent i hennes tema kring dialogiskt förhållningssätt vilket gör att hon skiljer ut sig mot flera av de övriga huvudtalarna. Det är kanske inte så mycket barnfokus men förhållningssättet är respektfullt och tilltalar mig både som person och i min yrkesroll. Det hon säger känns igenkännbart när hon talar om hur språket gör distinktioner och att det inte går att inte göra distinktioner men att det finns risk att dehumanisera människor och skriva in dessa i just tunna berättelser. Sheila lyfter bl a upp vilka diskurser som påverkar hur synen på olika saker beskrivs/är och vikten av medvetenhet om att vi själva ingår i diskurser och påverkas. Sheila är den enda av de övriga (främst manliga) huvudtalarna som blir kritiserad av några i publiken där hon får klä skottet att det saknas dialog på konferensen mellan huvudtalarna och lyssnarna. Jag kan inte låta bli att fastna i tanken att varför det just är en kvinna

som blir påhoppad när så många män hållit monologer i flera dagar innan med obegripliga powerpointbilder med textmassor som fått oss i publiken att plocka fram mobilerna.

DIALOGISK KONFERENS

Du-jag relationen är fin. På det sättet var konferensen dialogisk. Jag saknar dock flera perspektiv kring dialog. Det saknades ett strukturellt perspektiv. Det saknades narrativa tankar. Det var inte heller i huvudsak barnens röster som alltid blev hörda. Jo, genom flera workshops men inte tillräckligt. Vart tog barnens röster vägen? Vi hade dock en fantastisk musiker; Stein Austrud, som gjort vackra ljudsatta filmer mellan olika övergångar på konferensen med tydligt barnfokus. En "out of the box-tanke" jag bär med mig är också en reflektion från vad en av kollegorna från Göteborg så klokt reflekterade kring sista dagen – varför flyttas inte experterna att sitta längst bak vid plenumpratet "hur tänker vi?" och i stället bjuda in människor från konferensen för korta samtal kring "vad har vi varit med om?". Det var en rolig och spännande tanke.

NÅGON ÄR EXPERT I RELATION TILL DEN ANDRE

Det har gått en vecka och jag är tillbaka i Stockholm och vi har en träff i narrativa nätverket som sedan flera år

tillbaka träffas ett par gånger/termin. Jag försöker entusiastiskt återberätta konferensen och vad som sagts kring feedbackmodeller som utvärderingsform i psykoterapi. Vi diskuterar hur det dialogiska visserligen innefattar en slags subjekt-subjekt-tanke men att vi terapeuter ändå lätt glider in i diskurser som handlar om att någon blir expert i relation till någon annan. Elisabet Wollsen som länge färdats i narrativa perspektiv, påminner mig om detta när hon konstaterar att dessa feedbackmodeller inte innefattar frågor till familjen/patienten/klienten – vilka steg har du själv tagit för att det känns så här/i relation till t ex terapeuten/temat? Tanken är intressant. Men också besvärlig för den gör något med själva utgångspunkten i feedbackmodeller som både Scott Miller och Peter Robur och Karine van Tricht m fl utvecklat. Frågorna i Peter och Karines vidareutveckling av Millers tankar om feedback, innefattar visserligen frågor som rör handling och känslor men det är fortfarande kopplat till klienten/patient själv och inte i relation till samskapande processer. Det blir kullerbyttor i huvudet på mig men jag tänker att jag tar med mig dessa reflektioner när jag framöver tar del av Peter och Karines engelska översättning av modellen.

Lisa Koser Socionom, leg psykoterapeut
lisakoser1@gmail.com

**Lösningsfokuserade kurser för
människor som arbetar med människor**

Kurser våren 2016

- **Desperata situationer - Heather Fiske Ph.D.** Malmö 14-15 mars 2015. Lösningsfokuserade samtal med människor som funderar på att ta sitt liv.
- **Supportgrupper vid mobbnings- och kränkningssituationer. Jessica Schmidt och vi på SIKT.** Malmö 21-22 april. 2 dagar teori, metod och träning i hur man faktiskt gör.
- **Baskurser 3-dagar, lär dig grunderna i lösningsfokus.** Malmö 27-29 jan, 16-18 maj
- **Fördjupningskurs 4 dagar, för dig som kan en del och vill fördjupa dina kunskaper, i liten grupp.** Nästa startar i Malmö 30-31 mars 2015
- **Ettårig diplomutbildning** 20 dagar startar 25 januari i Malmö
- **Signs of safety** 5 dagar intensivträning med Andrew Turnell i mars är fulltecknad.

Mer information och anmälan på kurssidan på www.sikt.nu eller ring 040-579 480

UPPROP!

Ge alla möjlighet till kvalificerad psykoterapi vid psykisk ohälsa

ÖPPET BREV TILL

SOCIALFÖRSÄKRINGSMINISTER

ANNIKA STRANDHÄLL,

SJUKVÅRDSMINISTER GABRIEL

WIKSTRÖM. ORDFÖRANDE DAG

LARSSON OCH VICE ORDFÖRANDE

MATS ERIKSSON, SKL:S SJUK-

VÅRDSDELEGATION

Sverige behöver en mer relevant, modern och värdig psykvård. Vi uppmanar idag regeringen och SKL att ge den psykiska vården direktiv och förutsättningar till ett relevant, modernt och värdigt vårdinnehåll som fungerar och som andra länder sedan länge etablerat.

Dagens psykiska vård kan inte ge människor det den utlovar. Rapporter om detta har kommit allt tätare. Nu senast Riksrevisionens rapport: Rehabiliteringsgarantin fungerar inte – tänk om eller lägg ner, som visar på en satsning i mångmiljardklassen som inte alls fungerat. Hittills har regeringen inte gjort någon kursändring. Det är dags att tänka om och ta ansvar för en förändring av inriktningen. Vi anser att svensk psykvård, i likhet med övrig vård, bör utgå från kompetens, mångfald och valfrihet

Så är fallet inte idag. Under senare år har istället vården utarmats och blivit mindre kompetent, smalare och mindre träffsäker. Behandlare med kortare utbildning, med enbart en terapimetod (kort-KBT), psykofarmaka och sjukskrivning/sjukersättning är i

stort sett allt som vården har att erbjuda. Möjligheten att få individanpassad behandling, i form av kvalificerad psykoterapi (olika utprovade och efterfrågande metoder, utförd av leg. psykoterapeut) är till skillnad från i andra länder (Finland, Tyskland, m.fl.) i praktiken mest förurnat de som kan betala med egna pengar.

Istället har Sverige idag en av västvärldens högsta konsumtion av psykofarmaka och en allt mer ökande sjukfrånvaro, i huvudsak på grund av psykisk ohälsa.

Vi anser att svensk psykvård konsekvent bör ha sin utgångspunkt i ett biopsyko-socialt perspektiv

Så är fallet inte idag. Istället används ett i huvudsak ensidigt biologiskt synsätt där diagnoser, kortsiktig symtombehandling och en administrering av människor får ersätta behandling och faktisk förändring. Alla kan inte botas utifrån ett synsätt, men flera kan – då fler perspektiv tillåts samverka. Först då varje människas hela sammanhang och förutsättningar tas tillvara kan faktisk och varaktig förändring och förbättrad hälsa nås. Konsekvensen av ett ensidigt biologiskt synsätt är att en stor resurs, av kvalificerad psykoterapi med leg. psykoterapeuter (ca 4 000), inte finns för patienter i den offentliga vården.

Vi anser att svensk sjukvård bör anpassas till internationell standard, där:

Olika vetenskapligt utprovade psykoterapeutiska behandlingsmetoder, som psykodynamisk psykoterapi (PDT), kog-

nitiv beteendeterapi (KBT) familjeterapi, gruppterapi m.fl. görs tillgängliga för alla med psykisk ohälsa och på lika villkor i hela landet.

Enbart psykoterapi utförd av legitimerad psykoterapeut, med utbildning godkänd av UKÄ, bör ersättas med offentliga medel.

Patienten får rätt att välja den psykoterapeutiska behandlingsmetod som passar hans eller hennes behov och person bäst, i enlighet med gällande sjukvårdslag.

Antal behandlingstillfällen ska styras av patientens behov och svårigheter, i linje med övrig sjukvård och motsvarande modeller i andra länder inom EU.

Samrådsforum Jenny Svebeck
biträdande ordförande

Riksföreningen PsykoterapiCentrum,

Svenska föreningen för familjeterapi

Charlotta Westberg ordförande

Svenska föreningen för relationell

psykoterapi Gunilla Casserstedt

ordförande

Svenska Föreningen för Gruppsykoterapi

och Grupputveckling Maria Anter

ordförande

Svenska föreningen för klinisk hypnos

Dan Landgré ordförande

Psykoterapistiftelsen

Sigmund Solback Ordförande

SAPU

Ann Thörnqvist rektor

RSMH Riksföreningen Social- och Mental

hälsa, Jimmie Crevett, förbundsordförande

Svenska ÅngestSyndromSällskapet,

Lena Huss, ordförande

SAMRÅDSFORUM FÖR PSYKOTERAPI

är ett nätverk för samarbete mellan olika föreningar för olika intresseföreningar som organiserar legitimerade psykoterapeuter. Samrådsforum sammanträder vår och höst.

Svenska Föreningen för Familjeterapi är representerat i Samrådsforum av undertecknad, tillsammans med ett tiotal andra psykoterapiinriktningar. Den intresserade kan gå in på samrådsforum.se för mer information.

Samrådsforum ger möjlighet att tillsammans och gränsöverskridande dryfta gemensamma frågeställningar för psykoterapeuter, oavsett metodinriktning. Under hösten har frågan om hur Socialstyrelsen, det svenska regelverket och maktförhållanden i praktiken ställer sig i frågan om kompetens kontra

metod när det gäller behandling av psykiatriskt lidande.

Så har vi jämfört den svenska rehabiliteringsgarantin med motsvarande i till exempel Finland. Där erbjuds patienten att själv välja vilken legitimerad psykoterapeut han/hon vill vända sig till. Patienten erbjuds upp till åttio psykoterapisamtal per år – i upp till tre år. Valet av metod delegeras till den legitimerade terapeuten – han/hon anses ha tillräcklig kompetens att självständigt bedöma patientens behov av behandling och även att ge passande terapi, alternativt remittera patienten vidare. Modellen har utvärderats och befunnits vara samhälls-ekonomiskt lönsam.

Denna finska situation har liknande motsvarigheter i Tyskland med flera länder i Europa. I Sverige styr regelver-

ket effektivt upp behandlingsalternativen mot en viss metod – KBT – och även mot en viss grundutbildning hos behandlaren (psykolog). Detta trots att Socialstyrelsen legitimerar psykoterapeuter från en handfull grundutbildningar, exempelvis socionom, diakon eller sjuksköterska.

Detta förhållande har föranlett Samrådsforum att författa ett öppet brev ställt till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll, sjukvårdsminister Gabriel Wikström och Sveriges Kommuner och Landsting. Samrådsforum söker även dialog med ministrarna i denna fråga.

Det öppna brevet redovisas häröver.

Johan Wallmark

Summan av Lusten och Protesten blev ett bokförlag

Om bokförlaget Mareld och förläggaren Bengt Weine

Det är lite dammigt. Bengt plockar omsorgsfullt ned böckerna från bokhyllan. Han jobbar målinriktat, men ibland hejdar han sig. Bläddrar lite i en bok, ser på innehållsförteckningen, läser baksidestexten, småler lite. Läger sedan ner den i en av packlådorna som hungrigt väntar på att fyllas. Det är urstädning av Marelds bokförlags lokaler, det är nedläggningsdags efter 24 år. Det är lite sentimentalt.

Det kunde ha sett ut så.

Nu sitter Bengt mitt emot mig bekvämt tillbakalutad i en skön fätölj, med ett glas vin framför sig och en titellista i handen över Marelds samtliga utgåvor. Bengt har redan packat klart. Reflekterande Processer, Öppna samtal och Nya vägar har sedan några år ett nytt hem: Studentlitteraturs förlag. Är det skönt eller mer vemodigt när böckerna flyttar hemifrån?

Bengt: Jag var rätt så färdig med Mareld när Studentlitteratur kontaktade mig. Hade kanske fortsatt med bokförläggande, men i mindre skala. Bokhandeln var vi, jag och min hustru Katarina, klara med. Jag hade behövt gå tillbaka till kärnan igen, tyckte nog att jag tappat riktningen. Egentligen hade de tio första böckerna kunnat räcka. Det var där vi gjorde en avgörande skillnad, om man hårdrar det. Men vi gav ut flera böcker även efter det som jag är väldigt nöjd och glad över.

Marelds bokförlag har varit ett begrepp för familjeterapifältet i Sverige ganska parallellt med genomslagskraften hos det systemiska, postmoderna förhållningssättet i de nordiska länderna. Man kan fundera på om Mareld enbart har ridit på en våg, eller om bokförlaget i sig har bidragit till att vågen blev så stark. Karl Tomms klassiker ”Systemisk intervjumetodik (Tomm 1989) var förlagets andra boklansering.

Bengt: Natur och Kultur ville inte ha boken, de förstod inte vad det var. De hade dessutom övergivit sin tidigare satsning på familjeterapi utan ägnade sig mest åt utgivning av psykodynamisk och analytisk litteratur. Vid den tidpunkten fattade inte jag heller hur banbrytande Karl Tomms idéer var, men Milanoteamet höll ju alla på. Jag tycker fortfarande att hans idéer kring frågor och frågors avsikter och effekter är viktiga, har med mig detta även idag.

Det som från en början var en fritidssysselsättning för Bengt Weine, Kenneth Gustafsson och deras äkta hälfter - Katarina respektive Kristina - samt Bengts mamma Ulla, växte ganska snabbt att bli ett företag med egen bokhandel och en bokutgivning om cirka tio titlar per år. Bengt och Kenneth arbetade som familjebehandlare och utbildade i nätverksarbete och gruppleaderskap. De märkte då att det var svårt att hitta lämplig svenskspråkig facklitteratur. Därmed kom första bokutgivningen till stånd: ”Om grupper och gruppleaderskap” av Gaie Houston (1988).

Erik: Vad är det som har styrt Marelds bokutgivning? Hur var balansen mellan ekonomi och din egen lust och nyfikenhet som person och familjeterapeut sett ut?

Bengt: Jag har gått mycket på lust, vad som är användbart för mig. Jag tänkte aldrig kommersiellt när vi började, går det bara runt så är det bra. Jaakko Seikkulas bok ”Öppna samtal” (Seikkula 1996) handlade mycket om mitt eget engagemang. Jag var intresserad av nätverksarbete. Sedan var det många som ville att den skulle komma ut på svenska. Lösningsfokuserat arbete var något som man rynkade på näsan åt. Insoo Kims ”Familjebehandling (Berg I K 1992) kändes perfekt för mig som familjebehandlare. Hennes nästa bok ”Att bygga lösningar” (Berg I K et al 2001) gav oss den enda bok som behövs inom lösningsfokuserat arbete!

Harlene Andersons och Harold Goolishians ”Från påverkan till medverkan” (Anderson et al. 1992) var jag däremot egentligen inte så förtjust i själv, det var faktiskt ett taktiskt beslut att ge ut den. Jag förstod att det var en bok som skulle ge Mareld mervärde och visa att vi var i frontlinjen. Ju större vi blev desto mer sökte andra upp mig och många böcker kom till på författarnas initiativ. Det ligger en fara i detta. Jag blev kanske lite slö, jag jagade inte böcker och sökte inte efter böcker som jag borde ha gett ut, till exempel Bruce Wampolds ”The Great Psychotherapy Debate” (Wampold 2001) och ”Escape from Babel” (Scott Miller et al, 1997). Jag skulle ha hängt på men jag hade inte tid. Bokhandeln hade växt ut och jag skötte förlaget på tid som blev över.

En bok som jag däremot letade upp var Jim Wilsons ”Barnets röst i utredning och behandling” (Wilson 2001). Jag upplevde att Haldor Øvreeides bok ”Samtal med barn” (Øvreeide 1998) blev den enda saliggörande. Då växte det inom mig: det måste finnas ett alternativ till Øvreeide. Det är flera böcker som jag hittat på det sättet: jag har aktivt letat efter ett alternativ till det som ”gäller”. När jag sökte efter en familjeterapibok som ett alternativ till ”Familjeterapins grunder (Mats Lundsbye et al. 1982) fann jag Håkon Hårtveits och Per Jensens ”Familjen plus en” (Hårtveit et al. 2002). Jag blev så glad, den var klockren!

Det verkar som att en drivkraft för Bengt att bli bokförläggare handlar om hans lust. En aptit att ge ut böcker som är användbara och intressanta just för honom själv. Men också hans olust att oreserverat gå med strömmen, att inte utan protest följa med i det som är det rätta för tillfället utan att ständigt se om det finns alternativ till detta. Bokförläggandet är ju ingen neutral handling, inte opolitisk heller.

Bengt: Om jag skulle fortsätta att ge ut böcker så skulle jag vilja att de handlar om ett annat tänkande, ett salutogent samarbetsstänkande, i förhållande till klienter inom socialtjänsten.

Att skapa metoder och förhållningssätt där klienter är samarbetspartners, också i tvångssituationer. Det är intressant att även när personer är tvingade till behandling går det faktiskt att åstadkomma något. Barn i svåra vårdnadskonflikter, våld i nära relationer - klart att det skall gå att göra något här. Det har med synsättet att göra. Vi splittrar familjer i onödan med dagens förhållningssätt, vi traumatiserar barnen flera gånger om. Det gäller att få med oss politikerna och få till stånd en ny lagstiftning. Vi måste ta ställning till komplexiteten istället för att söka enkla förklaringar i form av diagnoser och "rätta" åtgärder.

Upphovet till denna artikel är en intervju (Abrahamsson 2013) med Kerstin Hopstadius i samband med att hon slutade som redaktör för Fokus på Familien. På frågan om det fanns någon oskriven artikel som hon skulle velat publicera i Fokus kom svaret blixtnabbt: "En artikel från Bengt Weine där han skriver om Marelds bokutgivning genom åren. Den skulle ge oss så mycket om familjeterapins liv i Sverige." Så hur är det, speglar Marelds titlar den systemiska familjeterapins utveckling i Sverige? Går det att urskilja olika faser? Bengt säger lite tillspetsat att de första tio titlarna var de som i Gregory Batesons anda gjorde en skillnad inom familjeterapivärlden, längre fram i vårt samtal utökar han detta till de första tio årens utgivning. Under dessa år hittar man de som var i frontlinjen för utvecklandet av den systemiska familjeterapin - eller den beteckning man använder sig av för att beskriva det postmoderna förhållningssättet i förändringsarbete. Karl Tomm (Tomm 1989) Ben Furman (Ahola et al. 1990, Furman 1993), Tom Anderson (Andersen 1991, 1994, 2003), Michael White (White 1991, White et al. 2000), Harlene Anderson och Harold Goolishian (Anderson et al. 1992, Anderson 1999), Insoo Kim Berg (1992, 2001), Barry Mason (Mason 1992), Steve de Shazer (De Shazer 1994, 1997) Jaakko Seikkula (Seikkula 1996)

Luigi Boscolo (Boscolo 1998) och Bill O'Hanlon (O'Hanlon 1999).

Personligen upplevde jag att möjligheten att ta till sig det senaste inom familjeterapifältet på det egna språket gjorde en skillnad. Det blev verkligen en stor förändring för oss som lärde oss, lärde ut och dagligen var verksamma som familjebehandlare. Det handlade då inte bara om lättheten i sig att läsa på det egna modersmålet. En skillnad som kanske var än större var att förutsättningarna att bete oss isomorft i förhållande till det postmoderna tänkandet ökade. För uppenbart är det så att vi familjeterapeuter genom åren har varit hänvisade till att leva i paradoxen att de som fortbildat och handlett oss och de texter vi har uppmanats att läsa har varit förankrade i en annan språkkultur än vår egen, trots att det skett under banderoller som: "There is an ocean of meaning in a drop of grammar" (Ludvig Wittgenstein) eller "When you speak your language, you live your culture" (Paul Ricoeur).

I takt med Marelds ökade boktitlar så fick vi därmed tillgång till en allt större plattform av svenska systemiska, familjeterapeutiska begrepp att stå på. Vissa begrepp är fortfarande "otämjda", svåra att infoga i de svenska ordens berättelse, andra begrepp har lett till ett nyskapande. Ställningsbyggande samtal, om-författande och återknyttande samtal är några exempel på dessa nytillskott inom den narrativa terapin. Man skulle kunna beskriva förlagets försvenskningssambitioner som att Mareld i sann narrativ anda har utgjort en motkulturell kraft för ett marginaliserat språkbruk inom den dominerande diskursen av engelskspråkighet, om man nu vill krängla till det...

Totalt gav Mareld ut drygt 100 boktitlar. Det är anmärkningsvärt att efter 20-25 år så är många av de titlar Mareld gav ut på 90-talet fortfarande aktuella och trycks upp i nya upplagor. Den familjeterapeutiska och psykosociala nischen var tydlig i början, men från senare delen av 90-talet kom det

Bengt Weine 2001. Foto: Mikael Näve

in även andra inriktningar, som den psykodynamiska, gestaltterapi och psykosyntes.

Bengt: Jag undvek att publicera den kognitiva terapin, istället gav jag ut psykodynamisk litteratur. Jag blev kontaktad av Ludvig Igra efter att Natur och Kultur inte ville trycka upp en ny upplaga av hans utsålda böcker. Jag gick på namnet, tänkte att det kan vara bra att ha en sådan person i mitt stall. Jag tänkte på det sättet under en period och jag började även ge ut böcker som jag inte brann för. Olika institut, som Ericastiftelsen och Gestaltakademien, ville trycka böcker via mig. Det var beställningsverk, jag tog inga ekonomiska risker. Det var inte böcker som jag kände en motvilja inför att ge ut, men det var inte alltid böcker som jag helst av allt velat förlägga. Jag hade kanske växt in i en förläggarroll på gott och ont.

Det handskrivna manuset från Tom Andersen var en nytändning. Jag hade tänkt trycka upp en ny upplaga av "Reflekterande processer" (Andersen, 1991, 1994) och frågade om Tom ville lägga till något, trodde att han skulle skriva 10 sidor eller så. Men jag fick ett tjockt kuvert med lite gammeldags tjocka, trögula papper, handskrivet med bläck, en fin och tydlig handstil. Det var så analogt, sättet att skriva stämde så med hans sätt att förhålla sig som terapeut. Det var väldigt få ändringar på dessa 45 sidor. Det fanns inget där som jag ändrade. Så det blev ett tillägg på boken med 45 sidor - det blev som en ny bok (Andersen 2003). Hade han levt idag hade jag kunnat tänka mig att fortsätta med ett återseende av boken, 15 år senare. När jag tänker på det nu så skulle jag kanske ha lagt till sidorna precis som de såg ut i Toms original.

Reflekterande processer är den bok som betytt mest, både ideologiskt och ekonomiskt. Den blev en profilbok för Mareld.

Den nådde människor även utanför familjeterapikretsarna. Vi var också först med att ge ut den, före både Norge och Danmark. Den byggde på boken "Reflecting team" (Andersen 1990) som Tom hade skrivit tillsammans med två andra personer. Jag ville ge ut något med Tom, men var inte intresserad av de andras bidrag. Frågade Tom om det gick att bryta ut hans text ur boken och publicera den som en egen. Det gick. Den första utgåvan var ganska tunn. Det var verkligen en bok som jag trodde på.

Erik: Är det fler böcker som har stuckit ut, för dig personligt eller för Mareld som förlag?

Bengt: "Om svar anhålles" av Hardy Olsson och Bill Petitt (Hardy Olsson et al. 1992) var en mycket värdefull bok. Jag gillade egentligen inte bokens upplägg, men på den tiden var jag inte så kaxig, jag jobbade inte så hårt som jag kanske skulle ha behövt som redaktör. Jag var framför allt glad över att de ville ge ut boken hos mig. 10 år senare ville jag göra en ny version men Bill Petitt nobbade, det var synd.

Jag är också stolt över att ha gett ut Erik Graffmans gedigna Batesonbok, antologin "Mönstret som förbinder" (Bateson 1998). Den sålde dock inte så mycket, i likhet med "Källrötter" av Bill O'Hanlon (O'Hanlon 1999). Här handlade det helt om min egen önskan att få ge ut något om Milton Ericson och jag var väldigt glad över att ha hittat den. En bok som sålde mer, men som hade kunnat vara tunnare, det hade räckt med 150 sidor, var "Genom tidens lins" (Boscolo et al. 1998) av Luigi Boscolo och Paolo Bertrando. Milanoskolans dominans inom fältet var över men jag var fortfarande fascinerad över deras tankar. Fast egentligen var det en bok av Gianfranco Cecchin som jag hade velat förlägga.

Jag blev också förtjust över att Martin Soltvedt (Soltvedt 2005) ville ge ut sin bok hos oss. Jag hade hört att han skrivit på ett manus i många år och att han inte ville släppa ifrån sig det eftersom han var rädd för att det skulle "misshandlas" av ett mottagande bokförlag. Han hade hört talas om Mareld och jag blev intervjuad av honom som om manuset var hans barn jag skulle ta hand om. Det var en underlig situation men jag blev smickrad när han sa: jag litar på dig, vill du ta hand om manuset? Detta gjorde mig emellertid ofri.

"Samforskning" av Anders Wächter (Wächter 2006) var en utgivning jag drev på. Jag ville verka för samforskning. Jag var också aktiv när det gäller Magnus Ringborgs "Förändrande familjesamtal" (Ringborg 2009). Jag var på honom om att han skulle skriva något utifrån alla artiklar han producerat. Det är en lagom tjock bok: praktisk och lösningsfokuserad i sig. Jag hade dessutom en ide om att få Björn Wrangsjö att skriva en uppdaterad version av "Familjemönster" (Runfors et al. 2000), men det blev till slut bara en ny del: "Familjens livscykel" (Wrangsjö 2009).

"Skapande konversationer" (Abrahamsson et al. 1997) var lite nyskapande till formatet: Erik Abrahamssons och Gustav Berglunds intervjuer tillsammans med Magnus Ringborgs tecknade porträtt. Det är en bok som stått sig tillsammans med uppföljaren "Psykoterapins förnyare" (Abrahamsson et al. 2007).

"Delaktighet – barnavårdsutredningen som ett gemensamt projekt" av Martin Söderquist och Aviva Sushin-Holmqvist (Söderquist et al. 2006) var även det en bok som jag var väldigt intresserad av. Jobbade mycket med den, såg den som en alternativbok till gängse synsätt på utredningar med dess fokus på brister snarare än resurser, enkla individuella och linjära förklaringar snarare än ett komplext cirkulärt och sammanhangsberoende perspektiv.

Erik: Om du skulle stå där du stod för snart 20 år sedan, med den erfarenhet du har idag, vad skulle du göra annorlunda?

Bengt: Jag skulle inte ha så många verksamheter parallellt: bokförlag, bokhandel och eget professionellt arbete som handledare, utbildare och familjeterapeut. Det jag skulle ta bort är nog bokhandeln. Vi startade den påverkad av att andra ville att vi skulle. Vi gjorde hela tiden förluster på bokhandeln. Även detta med marknadsföring skulle jag nog lägga ut på någon annan. Det jag aldrig lärde mig riktigt var att sälja och marknadsföra. Successivt blev jag duktigare på det grafiska arbetet, att sätta boken, men att ordna omslag till böckerna hade jag svårt för. Vi hade flera omslag som de större förlagen säkert skrattade åt. Det gav vissa sympatier, man förstod att vi jobbade under knappa förhållanden, ja det blev kanske något av ett varumärke? Det går inte att driva ett bokförlag på egen hand. Hade jag inte haft med mig min hustru Katarina med flera så hade det inte fungerat.

Erik: Har du några råd till nya, hungriga förläggare?

Bengt: Att långa pengar för att förlägga är ingen bra ide, det är för riskabelt. Jag tror att det är viktigt att låta det växa organiskt utifrån de ekonomiska förutsättningar man har. Det tar många år innan man får några pengar från förlaget. Men, om man gillar böcker så är det roligt. Man skall vara en sådan som inte kan låta bli att springa in i bokaffärer och titta på nya böcker. Tycker man det känns kul skall man absolut göra det. Fast man måste brinna för det, rik blir man inte. Att starta ett bokförlag på heltid skulle jag aldrig råda någon till. Det tar många år att bygga upp ett förlag från scratch.

Sedan är det viktigt att hantera författarna på ett juste sätt. Det finns en viktig social bit här. Du kan inte bara säga: det här och det här måste du plocka bort eller att helt frankt refusera boken helt och hållet. Jag har försökt smita några gånger: jag kan inte ge ut den för jag tror inte att den kommer att bära sig. Om de då säger: jag kan betala hela utgivningen själv. Ja, då är jag tvungen att säga att den inte passar vår profil. Ansvar för vilka titlar vi skulle ge ut har bara varit mitt. Det har gjort det enklare men samtidigt så har jag säkert missat något.

Erik: Råd till "wannabe-författare"?

Bengt: Eftersom jag en gång blev kontaktad av en erfaren fackboksförfattare som ville starta en kurs i att skriva fackböcker tillsammans med mig, så har jag faktiskt några färdiga småtips:

1. Skriv aldrig färdigt en bok förrän du har fått kontakt med en förläggare som kan titta på den. Se till att få till en dialog med förlaget innan du är färdig. Det du behöver ha klart är en idé eller ett synopsis.

2. Du måste kunna säga vilken målgrupp du har för boken, helst bör du ha en färdig titel. En författare till en mängd faktaböcker berättade för mig att det första han gjorde var att skriva titeln. Därefter skapade han en kapitelindelning och 'sedan kan jag skriva boken i vilken ordning som helst'. Insoo Kim Berg betonade ofta likheterna mellan terapi och författarskap: först skriver du inledningen, sedan slutet och därefter fyller du i det som är emellan.

3. Ta kontakt med flera förlag samtidigt. Du kan inte sitta och vänta på ett enda.

4. Om boken ser ut att bli bra: lusläs kontraktet och se till att du äger utlands- och e-boksrättigheter eller får ersättning för det.

5. Förvänta dig inga förskott, sådana är det bara personer som Leif GW Persson som får...

Erik: Råd till "har gjort det förut" författare?

Bengt: Från förläggarsynpunkt är det svårare eftersom de kan tycka att de kan det här. En förstagångsförfattare är lättare att styra, utom en del... Jag kunde förvånas över hur ödmjuka en del av de etablerade författarna var: Tom Andersen, Insoo Kim Berg, Michael White och Jaakko Seikkula till exempel. Det handlade om ödmjukheten hos personer som inte har

någon prestige. Detta står i kontrast till andra där du som förläggare knappt får peta i en mening utan att det blir en lång diskussion. Jag tror att det är viktigt för författaren att inse vikten av att få nya perspektiv från förläggaren, även om du själv tycker att du har skrivit en mycket bra bok. Du har som författare ingen nytta av en beundrande förläggare, utan hellre en mer kritisk som kan ge dig nya synpunkter.

Ju mer jag lyssnar på Bengt så börjar känslan och tanken väckas hos mig: kan den här mannen avstå från att gå in på förläggbarbanan igen, med den erfarenheten och det engagemanget han ger uttryck för. Han är ju en fri man idag – den påtvingade karenstiden på tre år när han sålde förlaget är över.

Bengt: Jag har inte släppt tanken på att ge ut nya titlar, men inte i samma omfattning som förut. Känns inte svårt att sätta liv i Mareld, det finns kvar som namn och företag. När jag tänder till så kan det gå fort. Jag måste gå tillbaka till kärnan igen. Under den tid jag arbetat åt Studentlitteratur har jag varit delaktig och jobbat med böcker jag hade med mig från Mareld: Sören Hertz bok om Barn- och ungdomspsykiatri (Hertz 2011), Anne Øfstis om Parrelationer (Øfsti 2012), Justine van Lawicks om våld i nära relationer (van Lawick 2013) Scott Millers om feedback-informerad terapi, FIT (Miller et al. 2014) och Michael Whites ”Kartor över Narrativ praktik” (White

2012). Dessa böcker tillför något nytt, är på olika sätt en motkraft till det rådande tänkande.

Familjehemsvård är ett bekymringsområde som jag skulle vilja göra något inom. Dessutom skulle jag vilja hitta ett sätt att få det narrativa förhållningssättet att slå igenom. Det verkar trögt att få det att fästa, det är tråkigt.

Böcker om parterapi har jag letat efter men inte hittat någon. Jag skulle fortfarande vilja ge ut en riktigt bra sådan. Det är en bok som jag själv skulle vilja ha, eftersom jag arbetar så mycket med det.

Jag har också kontakter med några författare som är i slutfasen på manus som handlar om hur du som arbetar med förändringsarbete utvecklas i rollen som professionell. Det handlar inte så mycket om teorier och metoder.

Erik: Att förlägga en bok som Bengt Weine har skrivit...?

Bengt: Jag har faktiskt två manus som jag arbetar på. Ett om hemmabaserat arbete utifrån den grund och de erfarenheter jag har utifrån min tidigare praktik: klientnära och salutogent. Dessutom en bok om grupphandledning. Finns många sådana idag men ingen klockren för mig. Men det är lättare att skapa andras texter än att skriva själv...

Erik Abrahamsson

Litteratur:

Abrahamsson, E. & Berglund, G. (1997). Skapande konversationer: möten med familjeterapeuter och deras idéer. Stockholm: Mareld.

Abrahamsson, E. & Berglund, G. (2007). Psykoterapiens förnyare: samtal om systemiskt förändringsarbete. (1. utg.) Stockholm: Mareld.

Abrahamsson, E. (2013). De oskrivna svårigheterna är viktiga. Svensk Familjeterapi. (3):7

Ahola, T. & Furman, B. (1990). Lösningar för missbrukare. Stockholm: Mareld.

Andersen, T. (red.) (1990). The reflecting team: dialogues and dialogues about the dialogues. Broadstairs: Borgmann.

Andersen, T. (1991). Reflekterande team: samtal och samtal om samtalen. Stockholm: Mareld.

Andersen, T. (1994). Reflekterande processer: samtal och samtal om samtalen. (Ny, utök. uppl.) Stockholm: Mareld.

Andersen, T. (2003). Reflekterande processer: samtal och samtal om samtalen. (4., utök. uppl.) Stockholm: Mareld.

Anderson, H. & Goolishian, H.A. (1992). Från påverkan till medverkan: språk- och meningsskapande system i samverkan. Stockholm: Mareld.

Anderson, H. (1999). Samtal, språk och möjligheter: psykoterapi och konsultation ur postmodern synvinkel. Stockholm: Mareld.

Bateson, G. (1998). Mönstret som förbinder: eko-cybernetiska texter. Stockholm: Mareld.

Berg, I.K. (1992). Familjebehandling: lösningsfokuserat arbete med utsatta familjer. Stockholm: Mareld.

Berg, I.K. & De Jong, P. (2001). Att bygga lösningar: en lösningsfokuserad samtalsmodell. Stockholm: Mareld.

Boscolo, L. & Bertrando, P. (1998). Genom tidens lins: ett nytt perspektiv

på systemisk terapi och konsultation. Stockholm: Mareld.

De Shazer, S. (1994). Spel med skillnad: grundläggande idéer bakom den lösningsfokuserade korttidsterapin. Stockholm: Mareld.

De Shazer, S. (1997). Ledtrådar: undersökningar av lösningar i korttidsterapi. Stockholm: Mareld.

Furman, B. & Ahola, T. (1993). Lösningssnack: inbjudningar till terapeutiska samtal. Stockholm: Mareld.

Hertz, S. (2011). Barn- och ungdomspsykiatri: nya perspektiv och oanade möjligheter. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Houston, G. (1988). Om grupper och gruppleaderskap. Stockholm: Mareld.

Hårtveit, H. & Jensen, P. (2002). Familjen plus en: en resa genom familjeterapiens praktik och idéer. Stockholm: Mareld.

Lundsby, M et al. (1982). Familjeterapiens grunder: ett interaktionistiskt perspektiv, baserat på system-, process- och kommunikationsteori. Stockholm: Natur & Kultur.

Miller, S.D., Duncan, B.L. & Hubble, M.A. (1997). Escape from Babel: toward a unifying language for psychotherapy practice. New York: Norton.

Miller, S.D. & Bertolino, B. (red.) (2014). Feedback-informerad terapi - FIT. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

O'Hanlon, W.H. (1999). Källrötter: grundläggande principer i Milton Ericksons hypnosterapi. Stockholm: Mareld.

Ringborg, M. (2009). Förändrande familjesamtal: handbok för familjelotsar. (1. uppl.) Stockholm: Mareld.

Runfors, M. & Wrangsjö, B. (2000). Familjemönster: att förstå och beskriva familjer ur systemperspektiv. (3. utg.) Stockholm: Natur och kultur.

Seikkula, J. (1996). Öppna samtal: från monolog till levande dialog i sociala nätverk. Stockholm: Mareld.

Soltvedt, M. (2005). BOF - Barnorienterad familjeterapi. Stockholm: Mareld.

Söderquist, M. & Suskin-Holmqvist, A. (red.) (2006). Delaktighet: barnavårdsutredningen som gemensamt projekt. (1. utg.) Stockholm: Mareld

Tomm, K. (1989). Systemisk intervju-metodik: en utveckling av det terapeutiska samtalet. Stockholm: Mareld.

Van Lawick, J. (2013). Våld i nära relationer. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Wampold, B.E. (2001). The great psychotherapy debate: models, methods, and findings. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates.

White, M. (1991). Nya vägar inom den systemiska terapin. Stockholm: Mareld.

White, M. & Epston, D. (2000). Narrativ terapi: en introduktion. (1. utg.) Stockholm: Mareld.

White, M. (2012). Kartor över narrativ praktik. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Wilson, J. (2001). Barnets röst i utredning och behandling. Stockholm: Mareld.

Wrangsjö, B. (2009). Familjens livscykel: om stabilitet och förändring i ett flergenerationsperspektiv. (1. uppl.) Stockholm: Mareld.

Wächter, A. (red.) (2006). Samforskning: att lära av klienten. Stockholm: Mareld.

Øfsti, A. (2012). Parrelationer: kärlek, intimitet och samlevnad i en brytnings-tid. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Øvreide, H. (1998). Samtal med barn: metodiska samtal med barn i svåra livssituationer. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Ingenting existerar utom atomer och tomrum allting annat är bara åsikter

Demokritos från Abdera ca 460 -370 f. Kr.

Drastiskt uttryckt kan man tycka men ändå... Allt detta sökande efter bevis, säkerhet, modeller som skapar resultat. Som om det vore möjligt för alla att göra precis likadant. Som om människan som utför modellen inte har någon betydelse för hur modellen genomförs. Som om vi vore robotar. Som om det vi skapar mellan oss, som vi kallar relationer inte hade någon betydelse.

Detta uppdelande av världen, skyddande av vår egen lilla sfär, enhet, avdelning, sektor, kalla det vad du vill. Avskiljandet från de andras arbetsuppgifter som om det vore möjligt!

Till vad nytta? För vem konstruerar vi detta? För klienten, patienten, kunden, brukaren, deltagaren, medborgaren? Eller är det bara ett sätt att försöka förstå och skapa mening i vår egen värld. Ju mindre synfält desto enklare att förstå – ju mer jag öppnar för alla möjliga förklaringar, lösningar, berättelser desto mer osäkerhet, desto mer komplicerad visar sig världen vara. Går jag samma väg om och om igen blir den kortare och kortare. Svårare och svårare att ta en annan, se något annat. Ta risken att vägen blir lång.

Var finns din trygghet?

I det lilla, säkra och, det tillsynes, begripliga eller i det stora obegripliga, komplexa och fantasiska? Det är en fråga om åsikter, som Demokritos skrev. Eller en fråga om ett filosofiskt ställningstagande.

Vad tror du på? Hur vill du göra gott och vad är rätt?

Argument finns för båda inställningarna och de går att blanda om jag bara vet om att det är det jag gör.

Ta tid som ett exempel; den går att mäta exakt även om det är något vi människor konstruerat. Men tiden upplevs helt olika av olika människor i olika sammanhang. Väntan på att tiden ska gå eller om de befinner dig i en uppslukande aktivitet som att läsa en bra bok eller under älskogens hetta. Och allt däremellan.

Vad är då tid? Och vem bestämmer om den går fort eller långsamt?

Ja, tiden går att mäta exakt och det är väl tur i vissa sammanhang men i andra har det absolut inte något värde. Vårt så kallade bemötande, d v s hur jag möter en annan medmänniska är ett sådant sammanhang. När du gett ifrån dig dina ord och din kropps språk i en given situation har du inte längre någon kontroll över

hur den andre tar emot det. Vad du sagt och visat förstår du först genom den andres reaktion.

Jag skulle vilja påstå att allt arbete med människor i människovårdande verksamheter kräver ett förhållningssätt byggt på respekt och ödmjukhet. Inte minst om du gör anspråk på att bedriva behandling eller psykoterapi.

Vad betyder det?

Att tycka om, känna nyfikenhet och kärlek till dem vi möter.

Vad betyder det?

Försöka lyssna på ALLT, som sägs, försöka leta efter den personens logik i beteende, känslouttryck och tänkande. Gå i den andres mockasiner.länge, för att försöka förstå.

Hur då?

Genom nyfiket frågande i syfte att få många utökade berättelser. Lyssna, lyssna.

Vad betyder det?

Söka efter intention, vilja, drömmar, längtan för att komma fram till det älskansvärda, som finns hos alla.

Hur vet du det?

Det vet jag inte - ingen vet - det är ett filosofiskt grundantagande!

Det är som om sökandet efter helhet, vilket i sig är omöjligt att uppnå, idag har fått stryka på foten för pseudokvantiteter. Siffror som får oss att tro att det som i själva verket bygger på subjektiva omdömen har sin grund i något slags mätningar med absoluta resultat. För att göra det måste du reducera människan till små, små delar. Men helheten består inte av medelvärden utan av detaljer, detaljer lagda i en lång rad bredvid varandra. Helheten är ouppnåbar men sökandet efter den alltid möjlig.

De metoder och tekniker vi behöver behärska betyder ingenting utan vårt förhållningssätt att möta våra så kallade klienter eller patienter med respekt och ödmjukhet.

Hur ska vi då göra för att alla som arbetar med människor ska kunna tycka om, känna kärlek och nyfikenhet, ödmjukhet och respekt för de vi möter?

Vad behöver vi göra för att i så fall närma oss ett sådant arbete?

Du är aldrig ensam. Du är alltid del i något större, kommer från något större. När du går in i ett rum har du hela din historia och ditt sammanhang med dig.

Vad betyder det?

Att jag behöver vara vaksam på mig själv, hur jag reagerar, i vilket sammanhang jag befinner mig, vilken del av min historia som aktiveras i det enskilda mötet.

Vad betyder det?

Att jag behöver ha uppmärksamhet på vem jag uppfattar att jag är och hur jag har blivit det. Också på hur andra uppfattar mig och hur det eventuellt stämmer eller inte stämmer överens med min egen uppfattning. Hur jag uppfattar mitt sammanhang och hur de jag möter uppfattar samma sammanhang och de skillnader som uppkommer.

Hur gör man det?

Det finns många sätt, naturligtvis. Psykoterapi, familjerekonstruktion, handledning, egen reflektion, ständig nyfikenhet på hur jag känner, tänker och handlar. Ständig reflektion med arbetskamrater om det sammanhang vi tillhör och för vem vi finns till i vårt sammanhang. Även detta är naturligtvis konstruktioner och inte några objektiva sanningar varför vi ständigt behöver ställa oss kritiska till det vi gör och det vi tror på.

Det låter arbetsamt!

Ja, det är det. Men vi måste också komma ihåg att vi "bara" är människor och därför inte perfekta och att vi inte ständigt kan leva upp till det vi tror på. Men vi kan ha intentionen, viljan, ambitionen att ständigt bli bättre på det vi gör. Hur ska vi annars kunna se oss själva i spegeln utan att skämmas?

Detta är vad Samforskning handlar om, de grundläggande värderingar som samforskning springer ur, får sin näring ifrån. Den källa vi ständigt kan ösa ur och undersöka hur vi, tillsammans med de vi kallar klienter m m, kan ta reda på hur vi och det vi gör i just vårt sammanhang uppfattas. Vad som funkar och vad som inte gör det. Hur vi kan bli bättre på det vi gör och utvecklas som människor i det sammanhang vi befinner oss. Det finns oändliga möjligheter även om det inte alltid är lätt eller smärtfritt. Det är som med all träning; det kan vara jobbigt när det pågår men väldigt skönt efteråt och jag blir starkare och starkare, bättre och bättre.

Björn Holmberg

Det enda sättet man kan leva

”Globaliseringen enade inte världen. Historien tog inte slut” konstateras i början av den ryska filmen *Under elektriska moln* (2015) av Aleksej German jr. Det är en berättelse i sju episoder som huvudsakligen utspelar sig 2017, hundra år efter den ryska revolutionen, och som kretsar runt en ofullbordad skyskrapa. Finansiären har just dött. Ska japanerna köpa marken? Ska byggnaden rivas? I maktspelet kring den och på byggområdet blandas kirgiziska gästarbetare, oligarkens arvingar, självtillräckliga experter, ekobrottsutredare, arkitekter, brats. Till och med alver och orcher, på ett lajv.

Filmen har ingen traditionell intrig. Kronologin är uppluckrad. Episoderna hänger löst samman, bara enstaka personers vägar korsas mellan avsnitten. Vardagligheter blandas med absurdistiska babbler. Fotot är science-fiction-inspirerat och osannolikt snyggt, kamerarbetet mjukt och följsamt med långa, vindlande tagningar. Som en förtätning av en epoks drömmar och tillkortakommanden skymtar ibland byggnadsskelettet mot en disig vinterhimmel.

Sasha och Danya, arvingarna, har återvänt från utlandet på grund av pappans död. Danya är en vek, självupptagen ung man som fantiserar om att skaffa pent-houses i New York, Paris och Mumbai när han får ut sitt arv. Kanske ska han skapa en tävling för unga författare. Eller skriva något själv. Sasha, systern, är berörd av det som hänt. Varför kom ingen till begravningen? När pappan levde saknades aldrig gäster.

Av statsideologin som följde på revolutionen återstår tomma gester. Bland överbliven rekvisita från en nerlagd filmstudio träffar Sasha och Danya på en Leninstaty, kraftfullt pekande med ena armen ut över ingenting. Nu är det klippkapitalismens skrytbyggen och statussymboler som blir till lämningar efter hastigt skapad och överspelad makt och storhet. Palatset där pappan bodde är kallt och fuktigt. Taket läcker. I stallet ligger den älskade hästen döende. En korruptionsutredning pågår. Pappan byggde inte sjukhus, han gjorde inte det ni trott, påstår utredarna. Sant eller ej – något att arva finns inte.

Scenbyte: 2011, ett gods, museum över någon berömdhet som bött där

på 1800-talet. Nikolaj guidar turister, utstyrd i tidstrogen husaruniform. Vid sidan skriver han på en avhandling ingen kommer att läsa. 1991 var Nikolaj i Moskva och stoppade tillsammans med Jeltsin stridsvagnarna vid Vita huset. Nu har han jobb i underhållningsbranschen. En kvinnlig kollega försöker komma Nikolaj nära men når inte igenom hans självförakt.

Det finns planer att bygga nytt på området. Ska man haka på, hoppas få en bra befattning i det som blir kvar av museet? Protestera? Är det bara skådespel, vilket som? På kvällen, när han druckit ett par glas, låtsas Nikolaj att han är busschaufför. Ett respektabelt yrke, säger han. Malevitj och suprematismen, Petrov-Vodkins ”Badningen av den röda hästen”, målningen som kom att ses som ett förebådande av revolutionen – den konst som är Nikolajs specialområde och som en gång betydde något – vem minns dem nu? Men när en ung kvinna vill prata med honom om just det drar han sig undan.

Alla pratar, inte alltid med kommunikation som resultat. Alla har något som måste sägas, men meningsskapande sammanhang saknas ofta. Som hos Tjechov slits människor mellan ett förflutet, storartat eller eländigt, och en framtid, som kan bli storartad eller eländig, men lever i ett nu som aldrig är tillräckligt. Det postsovjetiska samhälle som skildras verkar till delar vara riskabelt nära upplösning, men exploatering, utsatthet och identitetsosäkerhet finns ju på närmare håll också.

Den tidigare byggarbetsplatsen är tillhåll för utslagna. En 12-årig flicka, Sveta, tas som gisslan. Hennes bror tycker att hon borde kunnat ta hand om sig själv. Han har inte pengar till lösen för den idiotiska ungen. Valya, som förlorat sin familj i ett missilnedslag i Ukraina, vill ge sig iväg efter Sveta. Sludrande heroinpåtända kompisar avråder. Valya dödas, odramatiskt och förväntat. Ingen bryr sig om en knarkare, säger kidnapparna.

Det sägs att arkitekten ville bränna sig till döds när han fick veta att bygget stoppades, men tändstickorna var blöta. Det man sett som sant och viktigt – vad blir kvar av det när man i ett slag förlorar yrkesroll, gemenskap, identitet? Och för dem som vuxit upp i ett samhälle

i konstant kris? Några lajvare hoppas på tropisk värme om 20 år till följd av klimatförändringen. En filosof i ropet omvärderar Hitler och Stalin. ”Antalet offer för Stalintiden måste vara överdrivet. Ingen skulle kasta någon i fängelse utan anledning. Särskilt barn. De måste ha varit skyldiga”, menar en ung kvinna. ”Det förgångna är borta”, säger hon. ”Vi kan bygga en ny värld. Vi måste bara göra oss av med all barlast”.

Finns argument som fungerar mot systematiskt verklighetsförnekande? I ingressen talar en röst i voice-over om hur människor levt genom snöiga vinturar, korta tövädersperioder, värmeböljor. På något sätt tar man sig igenom, även om man hör till gruppen ”överflödiga människor”, sådana som den här filmen handlar om.

Överflödiga människor, föröddaliv. Marginaliserade intellektuella, nergångna narkomaner, utblottade arvingar, friställda gästarbetare. I en dröm hör Marat, en fastighetsjurist som

hemsöks av drömmar om sitt förflutna, Gorbatjovs tal 1991 då han avgick som president. Senare i drömmen möter han en barndomsvän och presenterar sin fru, från verkligheten 25 år senare. "Samhället har förändrats de här åren", säger han. Vännen är tyst, som om han inte vet vad han ska tro. "Och jag", frågar han. "Du mördades 1995. Sen dog din mor". "Du kan väl fortsätta komma tillbaka, Marat", säger vännen. "Ingen annan ser mig i sina drömmar. Ingen kommer ihåg mig".

Sasha väljer att inte sälja marken och byggnaden. I vinterkvällen ordnar hon ett utomhusparty kring en utställning med skulpturer från den nerlagda filmstudion. En konstexpert dömer ut projektet. "De där statyerna uttrycker bara känslor", fnyser han. "Ska man säga något om komplexiteten i vår tid måste man ha en intellektuell kontext. Slösa inte bort dina pengar så där. Alla skratrar åt dig". Men Sasha, det närmaste filmen kommer en huvudperson, har sin

egen moral. "Man ska inte göra saker för att det är det rätta, eller för att de behöver göras. Utan för att det är det enda sättet man kan leva".

Sveta är också där. "Varför är du ensam?" frågar Sasha. "Människor är inget att ha. Den ende som var bra dog. Jag rymde. Jag söker efter ett nytt liv". "Kom", säger Sasha, "vi går. Nytt liv, det är bra. Jag startar också ett". När Sveta och Sasha i filmens slutbild drar en stålwiresskulptur av en häst längs floden känns det nästan som en antydning om hopp.

Två unga kvinnor och en häst. En blinkning till Petrov-Vodkin och den ikoniska tavlan av pojken på den röda hästen? Alla förlopp är inte lineära. Och kommen hit ser man att första episoden, om den kirgiziske gästarbetaren som mest av allt vill få sin transistorradio lagad, utspelar sig dagen efter filmens slutepisod. I efterdyningarna till partyt går han iväg i en obekant värld där man talar ett obegripligt språk. Från de elek-

triska molnen tittar gigantiska reklamprojektioner ner, men vad har de med honom att göra? Han får till sist hjälp att på ryska formulera det han behöver för att hitta ett ställe där man gör elektronikreparationer. Jag talar, stammar han fram, lycklig. Jag talar.

Under elektriska moln är en film som i sitt tanke- och känsloläge och i sin sammansättning och komposition är lika rik som en verkligt bra roman. Den premiärvisades på Berlinfestivalen i februari 2015, och har sedan mest visats på olika andra festivaler. Den fick en silverbjörn för cinematografin i Berlin. Svensk release är nog inte att förvänta. En rysk DVD (region 2-kompatibel) av god teknisk kvalitet och med engelsk textning finns att få tag på (Под электрическими облаками - Under electric clouds – finns bl a via www.russian-watches.info).

Göran Nordström

Hur bra terapeut är du egentligen?

Susanne Bargmann från Danmark delar med sig om Feedback Informed Treatment och intervjuas av Fanny Marell och Johan Wallmark på Systemcafé.

I annonsen inför kvällen stod det: Susanne Bargmann är psykolog och specialist i psykoterapi med mer än 12 års klinisk erfarenhet från psykiatri, kommunal familjebehandling och från privatpraktik. Hon ger utbildning både i Danmark, övriga Norden och i USA, i Feedback Informed Treatment (FIT). Hon ingår i ICCE – The International Center for Clinical Excellence – där hon samarbetar med Scott D. Miller och andra terapeuter från hela världen.

Intresset ligger på hur vi behandlare kan utveckla våra terapeutiska färdigheter, med fokus på allians och relation i det terapeutiska samspelet.

Så står hon där, Susanne, mitt på golvet och klickar på ett imaginärt stoppur. ”Du får reda på hur fort du sprang den där sträckan. Men räcker det att veta det? Det är först när du använder den informationen för att få ett bättre resultat som den är till nytta.”

Först fattar jag inte kopplingen riktigt. Jag letar bland mina minnesbilder av ORS och SRS, Outcome Rating Scale och Session Rating Scale, var det inte det hon skulle prata om? Men vartefter bilderna kommer fram på väggen och siffrorna radas på varandra förskjuts min uppmärksamhet från skalor och metodik till mycket mer närgångna frågeställningar.

Att FIT, Feedback Informed Treatment ger klient/familj möjlighet att samtal för samtal ge terapeuten feedback på hur samtalet fungerat för dem, ökar deras inflytande över det som sker i samtalet. Så långt har jag tänkt förut, ett vettigt hjälpmedel för att få ett mer

jämlikt samtal. Men, det som Susanne betonar är att feedback, framför allt negativ feedback, ger terapeuten en chans att bli bättre.

Folk som går i terapi är ganska nöjda, och det gäller oavsett terapeutens inrikt-

Susanne Bargmann

ning och metodik. Men nära hälften av dem som börjar, avbryter terapin. Metaanalyser visar en drop out frekvens på 47 procent, och i behandlingar för missbruk kan det röra sig om 80 procent. Allvarliga siffror. Ännu allvarligare när Susanne påpekar att vi i forskningen vet väldigt lite om dem som inte fullföljer sin terapi. Kunskap som skulle kunna vara till stor hjälp för att förbättra våra verksamheter.

Dessutom kommer det i forskningen inte fram någon avgörande mätbar skillnad mellan olika terapimetoder och teoretiska inriktningar. Trots all metodutveckling och idérikedom har effekten av psykoterapi förblivit ungefär lika bra som den var för fyrtio år sedan. Folk var ungefär lika nöjda då som nu. Hela fältet tycks stå och stampa på ungefär samma plats. Det är bra att gå i samtal, men i genomsnitt ungefär lika bra som det alltid har varit.

Men, (nu börjar det kännas närgånget) säger Susanne, vi vet att vissa terapeuter har betydligt bättre resultat än andra i sitt arbete. Hur ska man använda sig av den kunskapen?

Hon börjar med breda penseldrag, kontrasterar den medicinska modellen:

”vilken behandling är mest effektiv för en individ med den här speciella diagnosen under de här specifika omständigheterna, och hur ska den utföras?” med den kontextuella modellen: “Fungerar relationen mellan den här klienten och terapeuten för klienten vid denna tid och plats?”

Efter en rad referenser om betydelsen av den terapeutiska relationen, snarare än en viss metods företrädaren, kommer Susanne in på att olika metoder för FIT ger oss en kunskap om var vi står i dag, en baslinje, både vad vi lyckas med, och på vilka punkter vi inte lever upp till våra egna och våra klienters önskemål. Det senare är den viktigaste informationen, säger Susanne, negativ feedback är det som kan hjälpa oss att inrikta oss

SNOPET, HÄR SITTER VI (OCH EN MÄNGD AV VÅRA KOLLEGOR) OCH TROR ATT VI ÄR UNGEFÄR LIKA BRA, OCH I ALLA FALL UNGEFÄR SOM TERAPEUTER I GEMEN, OCH SÅ HAR VI EGENTLIGEN SÅ DÅLIG KOLL PÅ HUR DET EGENTLIGEN LIGGER TILL!

på det vi borde förbättra. Här minns jag inte riktigt vad Susanne sa, så jag slår upp en av hennes referenser.

”Psychoterapists are comparatively poor at gauging their client’s experiences of their empathy and the alliance, although therapists frequently believe they are accurate! (Hannan et al., 2005 citerad i Norcross, J. C. i Duncan et al. The Heart and Soul of Change s. 117).

Snopet, här sitter vi (och en mängd av våra kollegor) och tror att vi är ungefär lika bra, och i alla fall ungefär som tera-

När staten vill vara terapeut

Tor-Johan Ekelands dag i Umeå

Dagen väckte många intressanta tankar som tillfört både i terapi- och handledningssammanhang, men även på privat plan. Under rubriken "Dagens neoliberala samhälle och dess betydelse för socialt arbete och psykoterapi/familjeterapi" tog han publiken med på en historisk resa, allt från Aristoteles citat "Uten andre mennesker blir mennesket et monster" (384-322 f. Kr) till idag, för att skapa en förståelse för det sammanhang vi verkar och lever i.

Utifrån socialiseringens grundschema "du – jag – vi" i vertikal ordning, där "vi" alltsedan nyliberalismen tog plats på 70-talet blivit alltmer otydligt. Vad händer då med "jag" när "vi" blir otydligt? Idag är rättigheter något centralt och plikten nedtonas. Paranoia, misstänksamhet skapar konkurrens i vårt konsumtionsamhälle.

De kognitiva färdigheterna och den sociala kompetensen blir viktiga hos individen och inte oväntat kommer så en boom för aspergerdiagnoser. Det

blir en polarisering där egna behov blir viktiga och överordnade. Etik blir något individcentrerat eller instrumentellt.

Tor-Johan pratade om de ensamman som en ny marginalgrupp i samhället. När "felleskapet vittrar" blir vår existens som flockdjur hotad. Identiteten blir avhängig i att bli sedd i den "narcisistiska" kulturen och barn som växer upp blir "färdigsedda". Tor-Johan varnar för utvecklingen som sker "om alla är upptagna av att bli sedda blir ingen sedd!".

Staten är den viktigaste aktören i att skapa en marknad. Tillitsbristen leder till kontroll vilket leder till att det blir allt dyrare. Det blir en "skräddarsydd behandling" (en konfektion). Tillsynen och kontrollen leder till komplicerade journalsystem med rutor för diagnos vid varje samtal som ska vara möjlig för tillsynen. Tor-Johan refererar till artikeln "Hva er evidensen for evidensbasert praksis?" (2009) och artikeln "När staten

vill vara terapeut" (Fokus på Familjen nr 2, 2014) där han är medförfattare.

Jag tänker att vårt arbete blir desto viktigare, att bygga broar mellan människor, tänka nätverk men även att vi behöver vara medvetna om förändringar där vi själva är medaktörer.

Det låsta skyddade terapirummet kommer aldrig tillbaka, utan blir istället ett perforerat rum för tillsyn. Jag kan jämföra från erfarenheter av arbete med flyktingar där de varit rädda för att berättas då även "väggarna har öron".

Ni som har möjlighet, passa på tillfällena som ges att lyssna till Tor-Johan eller läsa hans artiklar, böcker! För oss innebar dagen mycket livgivande diskussioner vid lunch- och fikabord. Kan tilläggas att Tor-Johan regelbundet bjuds in som föreläsare när Steg 2 startas upp.

Åsa Kvarnbrink, Familjeterapiföreningen i Västerbotten

peuter i gemen, och så har vi egentligen så dålig koll på hur det egentligen ligger till!

Susanne går över till forskning om excellence i största allmänhet, hos musiker, sångare, atleter osv. och påpekar att det är träning, specifik och målinriktad träning, som avgör skillnaden mellan dem som blir riktigt duktiga och dem som bara kommer halvvägs dit. (Excellence blir rödmarkerat när jag skriver, så jag slår upp det i lexikon, överlägsenhet ska det motsvara på svenska. Låter inte ens bra, tänkvärt; vi kanske inte har ett bra svenskt ord för att vara riktigt, riktigt bra på något?) Och Susanne berättar om sin egen sångträning, att hon länge velat sjunga, att hon trodde att hon var rätt bra på det. Frimodigt delar hon med sig av en inspelning från hur hon sjöng innan hon börjat hos sångpedagogen och ett exempel från en ny och maffig inspelning. Många timmar har det tagit för henne och hon behövde lära sig mycket

om vad som inte fungerade i hennes sjungande, för att bli skickligare. Negativ feedback är viktigast, att få syn på det som behöver förändras, och det gäller även terapeutiska samtal. Och träningen, övningen kan gå till på många olika sätt.

Susanne återkommer till baslinjen som grund för förbättring. Där har vi stoppuren igen, "du måste veta hur snabbt du sprang när du började löpträna, för att kunna veta om det skett någon förändring i ditt springsteg". Träning är en sak men FIT ger möjlighet till träning för samtal i den kontext som träningen avser att vara till nytta för, själva samtalssituationen.

Bland det som behöver tränas är att vänja sig själv vid att presentera feedbackmöjligheten. Susanne berättar att folk väldigt sällan kryssar långt ner på skalan, dvs visar att de är missnöjda. Både besökare och terapeut behöver vänja sig vid värderingsinstrumentet för

att det ska bli en spridning på skalan som motsvarar vad personen faktiskt tycker.

Under dagarna som har gått sedan systemcaféet på Magelungen har jag kommit att läsa ett antal texter om terapeutiska samtal. En del av dem handlar om synsätt som är nära mitt eget, somliga står för något helt annorlunda. Oavsett mitt eget avstånd till de olika texterna märker jag att det gång på gång kommer tankar som: det här skulle nog ha varit bra när jag träffade den där missnöjda pappan, eller, tänk hur ofta jag säger så där, undrar om folk egentligen gillar det – kanske dom bara står ut med mina ovanor? eller, det där var ett intressant sätt att inleda ett samtal, hur skulle jag kunna börja öva mig på det?

Och jag sätter ett kryss högt upp på Outcome Rating för Susanne!

Kerstin Hopstadius

Det som verkligen gör oss galna

Filmfestival i Göteborg. Men nu är det Familjevårdsstiftelsen som bjuder in till Driving us crazy. Tre fullsmäckade dagar i Stora Teatern i ett höstfint Götet. Reportagefilmer, premiärer, dokumentärer. Upprörande och omskakande

om vad det är som egentligen gör oss galna. Vittnesmål och starka berättelser från Sverige, USA, Sydamerika. Övergripen på människor med psykiska besvär finns överallt och utvecklingen inom psykiatri är inte imponerande.

Karolina Nesse

DRIVING US CRAZY bjöd på ett stort spektra av känslor, aha-upplevelser och gemenskap. Kärnan lade grunden för en diskursiv förändring i att möta människor med svårigheter.

Som blivande socionom, delar jag och många studenter upplevelser av att formas till stor del mot att bli blivande professionell, till att bemöta människor, eller i värsta fall hantera dem, på ett sätt som skapar distans; ett yrke som i första hand bör handla om empowerment.

Kärnan gestaltades på många sätt; en av dem var att vi alla satt tillsammans. Känslan av att de människor, som visade stort mod genom att dela sina erfarenheter, såg ut att komma ut ur filmerna för att delta i denna gemenskap och tillsammans prata om vad som bidrog till deras återhämtning.

Det alla tillsammans vittnade om, var genuina möten, bortom profession.

Dessa visade stort mod genom att dela sina upplevelser och vittna om hur vetenskap ibland gör mer skada än nytta, då professionella önskar mäta och finna det omätbara genom att definiera och

kategorisera symptom. Symptom är komplexa och bör i första hand, betraktas som reaktion på stora påfrestningar.

Kunskap och kompetens behövs; om hur trauman påverkar människor. Men stunden vi tar oss rätten att definiera vad människor upplever och ger uttryck för genom pseudovetenskap och förbise vilka konsekvenser det kan orsaka för de människor som visar tilltro och söker professionell kompetens i sina svårigheter är på många plan kontraproduktivt.

Det talades om förändring och återhämtning i samspel.

Det talades om att den biomedicinska modellen, som fyllt en så stor roll på området även medförde risker för människors återhämtning. Man vågade tala om vilken skada denna syn kan åsamka människor i djup kris och ärra dem, men även om vilka övergrepp människor har fått utstå som led av denna. Man ville förändra den, tillsammans.

Gunnel Bergstrand delade sina tankar om skuld och skam. Hur synen och övergreppen hon fått utstå inom vården begränsade framtida livsval och processen

efter många år ledde till att "bita huvudet av skammen". Då stigmatisering och stämpling leder till att människor väljer att begränsa sina liv på grund av att de haft svåra erfarenheter, är goda incitament för att synen behöver förändras.

Robert Whitaker avslutade helgen med talet "När idén kring att vara galen, förlorar sin orsak går vi miste om vad som gör oss mänskliga och nedgraderar människor till en lägre nivå av varelse. När vi antar det perspektivet, börjar vi behandla människor illa."

Oavsett vilket perspektiv vi väljer att anta kan vi inte behandla människor genom att göra dem mer illa.

Barndomen är ett av våra livs största trauman, oavsett vilka yttre påfrestningar den medför. Att introduceras till en svår och komplex värld genom att förlita sig på andra och försöka förstå denna är inte lätt. Vi bär alla med oss en bit av den erfarenheten i vilken vi skapar nya och låter det forma oss. Kanske bör vi få ut dessa erfarenheter på ett externt usb-minne att hänga runt halsen som Gunnel gjort, som en symbol för att våra erfarenheter inte är avgörande för våra intentioner eller mål i livet och inte menade att begränsa oss i de fortsatta val vi gör. Detta är något vi bär med oss genom livet, ett ömsesidigt beroende till vår omvärld, och att människor hamnar i utanförskap på grund av erfarenheter och trassel behöver ändras, då det även medför kreativitet och drivkraft.

Den största insikt jag tar med mig är ödmjukheten inför att detta är något som kan hända alla och att risken är desto större då människor ständigt försöker lägga locket på för att passa in i den allt snävare kategorin normal, om vi inte vågar prata om reaktioner och trauman. Att vi aldrig ska låta någon annan definiera normalitetsbegreppet för oss, då det normala, friska och sunda borde vara att reagera på livet och dess komplexitet.

Karolina Nesse

NÄR JAG SÅG DOKUMENTÄRFILMEN "Healing homes" som

handlar om arbetet mellan familjevårdsstiftelsen och deras olika familjehem så greps jag av en underbar känsla i hela mig. Det värmdde så gott i hjärtat att se familjer som öppnar upp både sina hjärtan och hem för människor som behöver dem.

Det var en fin dokumentärfilm om Familjevårdsstiftelsen där man verkligen kunde förstå vilken nära relation alla familjehem och de som jobbar på Familjevårdsstiftelsen har till varandra.

Jag kan själv säga att jag bor i ett av deras familjehem just nu och det jag kan säga är att redan andra gången jag klev in genom dörren till deras kontorshus i Göteborg så kände jag en så varm känsla och alla var så snälla mot mig.

Men om jag nu ska komma in i hur jag greps av denna dokumentärfilm så menar jag att se det nära samarbetet mellan Familjevårdsstiftelsen och familjehemena var fint. Under denna filmfestivalshelgen och när jag såg hur alla familjehem och dom från Familjevårdsstiftelsen hade så kul tillsammans var helt underbart att se. Det kändes som en enda stor familj som arbetade tillsammans.

Jag tycker att de är så bra att de finns familjer som vill bli familjehem och som verkligen öppnar upp sitt hem och sitt hjärta till dom som kommer för att flytta in ett tag.

Ni är fantastiska allihop.

Nelly

HAN SKULLE BARA VETA, den kände överläkaren på

Restad Sjukhus, Vänersborg, hur tyst det var i salongen på Stora Teatern i Göteborg. Och publiken skrattade på rätt ställe! Så alla skulle kunna bli utskrivna efteråt. Om det varit på den tiden...

Filmen "Pat. är frisk och pigg för övrigt" rullade över en stor biografduk under

30 minuter. Det var en stor filmfestival med deltagare från hela världen. Ur anamnesen i min sjukjournal den 5 september 1956 citerar jag: "Har en otrolig svada, som dock går att avbryta..." Men det var ingen som gjorde! Och vem kunde tro, att denna patient skulle återkomma och berätta allt som om det vore igår? Vem kunde tro, att den ena före detta patienten efter den andra skulle kunna göra en come back med detaljerad beskrivning av vanvård, psykisk våldtäkt, onödiga bältesläggningar och onödiga tvångssprutor?

Tack alla ni, som berättade och som skakade av er den osynliga tvångströjan av diagnoser! Jag har inga ord för min tacksamhet att få vara en av er.

Gunnel Bergstrand

ALLA DESSA MÄNNISKOR som levt i mörkret. Alla dessa som förlorat sin själ. Alla som vi har utsatt för övergrepp.

Tre dagar i Göteborg som frilade gamla igenmurade öppningar. I filmerna och i mötet med många av deltagarna dunkade mitt hjärta hastigare. Jag förflyttades många gånger till 1970-talets Beckomberga där jag flippade runt som mentalvårdsbiträde, än här än där tills jag efter några vändor varit på samtliga avdelningar och träffat alla tusentals patienter.

Rodnande kommer jag ihåg nyckelknippan där bland andra bältesnyckeln fanns. Jag, mitt lydiga redskap, låste ned dessa stackars människor i sina sängar för natten. Ibland även för dagen i fåtöljen i dagrummet. Där satt dom och vaggade i sina hibernaldimmor. Jag matade hårdhänt motsträviga gummor – en gång gick en tand av ...

Brottades med ursinnigt starka gubbar som skitit ner hela sängen. Min kompis Arne bröt av två fingrar på en ilsken, fågellik tant som inte ville komma ur sängen för en uppfriskande dusch.

Längst ner i korridorerna på Stora Mans och Kvinns låg Stormen. Fyra el-

ler sex celler med bastanta dörrar och kraftiga lås. I en av dessa celler bodde en man sedan drygt 20 år. Han var i 40-årsåldern och var betecknad som en av de farligaste på Beckis. Till och från åt han upp allt löst i cellen vilket gjorde att han oftast satt naken på korkmattgolvet, sov naken under en filt som han märkligt nog aldrig tuggade på. Rengöringen påminde strakt om hur man gör i schimpansburar i sämre skötta zoo.

Väldigt få människor som passerade Intagets dörrar kom ut levande.

Jag trodde jag gjorde ett bra jobb. 20 år gammal. Jag pratade ibland med de talbara patienterna men blev oftast åthutad av sköterskor att "så där gör man inte. Dom kan ju bli upprörda!"

Av samtal.

Alla dessa människor hade varit nyfödda till denna värld. Vårdats eller ovårdats av sina föräldrar. Skapat sig språk och vanor. Mött motgångar och medgångar.

Och nu satt dom här helt inkapabla att förändra sin situation.

En gång såg jag en anhörig på besök – i alla fall som jag noterade och han gjorde allt för att ta livet av sin inlagda,

gravt dementa fru. All personal förstod vad som pågick och lät det pågå. Hon fick inget vatten men mannen sprang på toa många gånger dom här dagarna. Pelargonierna dog druckningsdöden och till slut torkade frun in i sin säng.

Det här är över fyrtio år sedan. Förra året fick jag möjlighet att möta patienter på Helix, stora nya rättspsyket i Flemmingsberg och på S:t Görans psykosavdelning. Inget har hänt på alla dessa år! Det enda som skiljer är att det luktar mindre kiss och bajs och biverkningarna av neuroleptikan verkar också mildare. Men en del är fastlåsta. Andra sitter och vaggar. Personalen sitter utmed väggarna på stolar och bevakar, redo för ingripande om någon blir aggressiv.

Ingen får samtalsterapi.

Ingen behandlas som medmänniska. Inget har hänt.

Och på filmfestivalen i Göteborg vittnar överlevarna om sina fador och hur dom lyckades ta sig ur mardrömmarna och från medicinerna.

Genom samtal.

Mårten af Ekenstam

Jan Forsberg

Ulrika Bertilsson

Utbildningar i familjeterapi våren 2016

Folkuniversitetet erbjuder i samarbete med Göteborgs Socialpsykologiska Institut (GSI) en grundkurs – FT1 samt en fortsättningskurs – FT2 i familjeterapi under våren 2016.

Kursledare för båda utbildningarna är Jan Forsberg och Ulrika Bertilsson, leg psykoterapeuter, familjeterapeuter och psykoiterapihandledare. De har båda varit med och grundat Familjeterapeuterna Korsvägen AB och har de senaste 15 åren kontinuerligt verkat som handledare i formerna process-, metod- och ärendehantering. De har också hållit både introduktions- och fortsättningskurser i familjeterapi samt kurser i systemiskt synsätt, samtalsmetodik och kommunikationsteori.

Samspelsfokuserad vård och behandling - FT1

Grunden för dig som vill skaffa dig en teoretisk och praktisk grund för att arbeta med relationsproblem i olika sammanhang.

Några formella förkunskaper krävs inte, men kännedom om grundläggande socialpsykologiska begrepp och erfarenhet av klientarbete underlättar för dig.

Innehåll

- Övergripande teorier om människa och samhälle
- Analys och behandling av kommunikationsprocesser och strukturer
- Samarbete i behandlingsteam
- Reflektion över egna personliga och professionella dimensioner

Kursfakta

Kursen är uppdelad på tre omgångar à 2 heldagar (8-9/2, 7-8/3, 4-5/4). Kortare teoretiska genomgångar varvas med praktiska gruppövningar och rollspel med simulerade situationer.

Pris

9.200,- moms tillkommer

Familjeterapi, fortsättning – FT 2

Fortsättningskursen vänder sig främst till dig som gått GSI's introduktionskurs (FT1) eller annan orienteringskurs i familjeterapi med motsvarande innehåll, omfattning och upplägg. Den ingår också som moment 2 i GSI's grundutbildning i familjeterapi som du kan bygga på i din egen takt om du vill utöka din kompetens.

Innehåll

- Samgående – att bygga en terapeutisk allians, baserad på förtroende
- Co-terapi och reflekterande team – extra dimensioner i terapin
- Problem- mål- och resursformulering samt samtalsstrategi i övrigt
- Inre och yttre omstruktureringar – nya tankar och samspelsmönster

Kursfakta

Kursen är uppdelad på tre omgångar à 2 heldagar (22-23/2, 21-22/3, 18-19/4). I början varvas kortare teoretiska genomgångar med videoinspelade rollspel, och mot slutet integreras teorin direkt i videoinspelade rollspel som bygger på deltagarnas egna erfarenheter av familjearbete.

Pris

9.200,- moms tillkommer

www.gsi.se

GÖTEBORGS SOCIALPSYKOLOGISKA INSTITUT AB

www.folkuniversitetet.se/goteborg

Folkuniversitetet

Gustav Berglund anmäler TV-programmet Dokument Inifrån

-----Ursprungligt meddelande-----

Från: anmalan.fran.webben@radioochtv.se [mailto:anmalan.fran.webben@radioochtv.se]

Skickat: den 16 november 2015 17:57
Till: anmalan.fran.webben@radioochtv.se

Kopia: gustaf@interloquium.com

Ämne: Anmälan av program
BEKRÄFTELSE

Vi har tagit emot din anmälan.

Anmälningar och synpunkter är viktiga underlag för granskningsnämnden för radio och tv:s tillsynsarbete.

Enligt myndighetens instruktion ska nämndens granskning främst avse de anmälningar vars prövning bidrar till en god efterlevnad av gällande regler. För att effektivt använda myndighetens och nämndens resurser prioriteras därför vissa anmälningar. Detta innebär att alla anmälningar inte kan prövas. Anmälningar som berör en enskilds personliga intressen eller ett företags intressen eller frågor av principiell betydelse ska dock alltid prövas av nämnden.

VAD HÄNDER NU?

Om din anmälan inte leder till någon prövning får du besked om detta inom cirka en månad.

Ett ärende som leder till prövning bereds av en handläggare med utgångspunkt i bestämmelserna i radio- och tv-lagen och eventuella sändningstillstånd. I vissa ärenden behöver programföretagen yttra sig vilket kan påverka handläggningstiden. En kopia av beslutet skickas till dig och till programföretaget. Om ett program eller inslag anmäls av flera personer, handläggs dessa anmälningar gemensamt.

Program: Dokument inifrån

Kanal eller station: SVT2

Sändningsdag: 2015-11-12

Sändningstid: 2000

Utveckla varför du vill få programmet eller inslaget prövat:

Jag vill anmäla Dokument inifrån, som sändes i SVT2 den 12 november 2015 kl 2000, till Granskningsnämnden.

I programmet ställdes olika synsätt och metoder inom barn- och ungdomspsykiatri mot varandra på ett hårt vinklat och gravt missvisande sätt. Ett inte närmare angivet antal medarbetare inom BUP i Stockholm beskylldes för att medvetet desavouera utfärdade riktlinjer för behandling och arbeta efter metoder, som inte bara var föråldrade och saknade stöd i forskningen, utan också var kränkande för barnen och deras föräldrar.

Särskilt gavs en mycket negativ bild av familjeterapi. Programledaren påstod att familjeterapeuterna inom BUP pekade ut föräldrarna som orsak till barnens psykiska lidande. Ett fyrtio år gammalt filmklipp fick illustrera hur en familjeterapisession går till. Familjeterapin påstods sakna vetenskaplig grund.

Programmakarna hade också klippt in delar av en intervju med familjeterapeuten Fanny Marell. Det framgick inte att intervjun hade gjorts i ett helt annat sammanhang åtta månader tidigare. Fanny Marells försök att i intervjun problematisera de psykiatriska symptomdiagnoserna och deras konsekvenser för barns och ungdomars identitetsutveckling rycktes ur sitt sammanhang och sattes emot de i programmet intervjuade föräldrarnas förtvivelde kamp för att deras barn skulle få neuropsykiatriska diagnoser. Som tittare fick man intrycket att Fanny Marell, och med henne alla familjeterapeuter i Stockholm och hela Sverige, var motståndare till att barnen skulle få adekvata bedömningar och behandlingar.

Påståendet att det skulle saknas vetenskapligt stöd för familjeterapi är grundlöst. En aktuell översikt över evidensen för systemisk par- och familjeterapi, sammanställd av professor emerita Marianne Cederblad, leg psyko-

terapeut Bill Pettit och docent Ingegerd Wirtberg (tillika vetenskaplig sekreterare i Svenska Föreningen för Familjeterapi) publicerades tidigare i år i tidskriften Svensk Familjeterapi och finns tillgänglig på <http://www.sfft.se/dokument/Familjeterapifungerar2015-03-09.pdf>. Om detta nämndes inget i programmet.

Det är dessutom rent generellt högst tveksamt om det lämpliga i att döma ut behandlingsmetoder som verkningslösa eller kontraproduktiva, av den anledningen att metoderna saknar stöd i kontrollerade studier. Den amerikanska psykologföreningen APA är mycket tydlig på den punkten:

It is important not to assume that interventions that have not yet been studied in controlled trials are ineffective. Specific interventions that have not been subjected to systematic empirical testing for specific problems cannot be assumed to be either effective or ineffective; they are simply untested to date. (APA 2006, 274) Idag är den ökande psykiska ohälsan bland barn och unga ett allt större samhällsproblem. Behandlingsresurser finns, men är otillräckliga. Familjeterapi har, med sitt i grunden salutogena synsätt och sitt respektfulla förhållningssätt till både barn och föräldrar, i många år hjälpt tiotusentals barn, ungdomar och deras familjer till en bättre psykisk hälsa.

Dokument inifrån den 12 november var ägnat åt att misskreditera familjeterapi som behandlingsmetod och därmed rubba tilltron till behandlingen hos de människor, som upplevt att de fått hjälp. Det omfattande forskningsstödet för familjeterapi nämndes inte. Programmet bröt därmed mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Leksand 151116
Gustaf Berglund
Leg psykoterapeut
0708-470481

B-FÖRENINGSBREV

RETURADRESS:

SFT
c/o Anita Blom af Ekenstam
Ringvägen 47b
181 51 Lidingö

www.sfft.se

KALENDARIUM 2015 - 2016

9-10 DECEMBER

HANTERING AV PROBLEMSKAPANDE
BETEENDE UTIFRÅN ETT LÅGAFFEKTIVT
FÖRHÅLLNINGSSÄTT. WORKSHOP MED BO
HJELSKOV ELVÉN
WWW.GCK.NU
GÖTEBORG

19-21 JANUARI

ASVANCED FIT TRAINING MED SCOTT MILLER
OCH SUSANNE BARGMAN
WWW.GCK.NU
GÖTEBORG

22 JANUARI

INSPIRATIONS DAG FÖR CHEFER OCH POLITIKER.
SCOTT MILLER PRESENTERAR HUR FIT KAN
IMPLEMENTERAS I ORGANISATIONER
WWW.GCK.NU
GÖTEBORG

21-24 JANUARI+11-14 FEBRUARI

SEMINARIE- OCH
FAMILJEHANDLEDARUTBILDNING
WWW.FAMILY-LAB.SE
GÖTEBORG

25-28 JANUARI + 29/2 - 3/3

SEMINARIE- OCH
FAMILJEHANDLEDARUTBILDNING
WWW.FAMILUY-LAB.SE
HÄSLEHOLM

27-29 JANUARI

GRUNDERNA I LÖSNINGSFOKUS
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

14-15 MARS

DESPERATA SITUATIONER
HEATHER FISKE PH.D
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

30-31 MARS

FÖRDJUPNINGSKURS I LÖSNINGSFOKUS
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

7-10 APRIL+26-29 MAJ

SEMINARIE- OCH
FAMILJEHANDLEDARUTBILDNING
WWW.FAMILY-LAB.SE
STOCKHOLM

21-22 APRIL

SUPPORTGRUPPER VID MOBBINGS- OCH
KRÄNKNINGSSITUATIONER JESSICA SCHMIDT +
SIKT
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

11-13 MAJ

NORDISK MARTE MEO-KONFERENS MARTE
MEO CIRCLE OF LOVE, MARIA AARTS M FL
WWW.MARTEMEOFORNINGEN.SE
GÖTEBORG

16-18 MAJ

GRUNDERNA I LÖSNINGSFOKUS
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

**ANNONSERA I SFT – SVENSK FAMILJETERAPI. HELSIDA 4 000 KR, HALVSIDA 3 000 KR
KVARTSSIDA 2 000 KR PLATSANNONS KVARTSSIDA 4 000 KR.**

NÄSTA NUMMER KOMMER UT I BÖRJAN AV MARS. MANUSSTOPP 15/2

KONTAKTA REDAKTIONEN SFTRED@TELIA.COM